

LAND

ART

LAND ART

ett konstpedagogiskt handledningsmaterial
för konstnärer som vill arbeta mot förskolan

av Alexandra Hedberg

text, layout och foton av Alexandra Hedberg, om inte annat anges
©Alexandra Hedberg 2016
www.alexandrahedberg.se

genomfört med stöd från

Kultur i Väst

FÖRORD

Det är tacksamt att arbeta konstpedagogiskt med Land Art i förskolan eftersom de flesta förskolor arbetar utifrån någon pedagogik som värdesätter estetiska arbetsprocesser och man ligger i framkanten med sitt miljötänk. Barnen har dessutom fortfarande öppna sinnen och är vetgiriga - det finns en stor möjlighet att verkligen göra intryck och att skapa ett bestående intresse.

Jag delar Rousseaus åsikt att undervisning skall utveckla barnets kärlek till att lära sig och dess förmåga att lära sig på sitt eget sätt. Konsten erbjuder här många synvinklar och har inte bara ett svar. Genom konsten möjliggörs känslan av förundran inför naturen – och inte endast det mer instrumentella förhållningssätt som kommer från industrialismen och naturvetenskapen.

Idag när klimatkrisen är överhängande, när fokus i grundskolan helt ligger på resultaten i matte/svenska och barn samtidigt visats allt mindre tid ute i naturen eller i rörelse – då är det extra värdefullt att introducera Land Art i förskolan. Jag anser att ingången inte skall vara Land Art för att rädda naturen och världen – utan Land Art för att se naturens värde och komma att älska den. Skydda den kommer man att vilja göra sedan, som en naturlig följd.

Ett ledord för mig när jag arbetat med det här materialet och Land Art i förskolan har varit **tillvarata** – för jag tror att vi alla behöver bli bättre på att tillvarata det vi har; naturen, möjligheter i våra närområden och kunskaper. Ett sätt att tillvarata är att fortsätta och fördjupa det man påbörjat, att dela med sig och att sprida – och jag hoppas med det här projektet kunna lämna stafettpinnen vidare till många andra konstnärer.

”Ge en man en fisk och han blir mätt för dagen. Lär honom att fiska och han blir mätt för resten av livet”

Lao Zi

Alexandra Hedberg

PROJEKTET LANDA LAND ART

Det här handledningsmaterialet är resultatet av ett större konstpedagogiskt projekt som jag kallat Landa Land Art. Namnet kommer sig av att jag velat landa Land Art på tre sätt:

1. landa - som i att ta mark/förankra - hos förskolebarnen genom en förbättrad metodik och förankring hos föräldrarna
2. landa - som i att ta mark/förankra - hos förskolan genom vidareutbildning av och ökad dialog med pedagoger
3. landa – som i betydelse landa ett uppdrag – hos andra konstnärer, så vi blir fler som arbetar konstpedagogiskt med konstformen

Projektet har bestått av två huvuddelar:

Metodikutveckling med förskolan

När jag tidigare jobbat med olika konstpedagogiska projekt inom både skola och förskola har jag känt att förankringen oftast saknas och att det sällan verkat bli någon fortsättning. Förskolepedagoger har ofta uttryckt att de behöver hjälp för att kunna fortsätta (de vill gärna ha vidareutbildning i Land Art vilket nästan aldrig ryms inom ordinarie projekt) – och att de önskar att föräldrarna vore ute mer i naturen med sina barn. I och med detta projekt har jag fått möjligheten att utveckla metodiken – något som aldrig ryms inom ordinarie workshopsserier för förskolan – och försökt ta ett metodiskt helhetsgrepp; pedagoger, förskolebarn och föräldrar. Förhoppningen är att det man gör då blir mindre av en dagslända.

Jag började med en förstudie där jag följde upp och utvärderade mina tidigare workshops med förskolor genom fördjupade samtal. Förstudien blev avstamp för att kunna utveckla och förbättra min metodik vilket gjordes under en serie workshops med tre förskolor under vårterminen 2016. Helhetsgreppet inleddes med föreläsning och workshop för pedagogerna, sedan kom en längre introduktion med bildvisning för barnen och tre workshoptillfällen ute i naturen (ca 90 barn), samt ett avslutande tillfälle med ”prova på-workshop” för barnens föräldrar. Under och efter serien workshops har jag utvärderat grundligt med förskolepedagogerna.

Resulterande handledningsmaterial för konstnärer

I det här digitala handledningsmaterialet har jag velat sammanställa mina erfarenheter under detta och tidigare projektet samt dela med mig av metoder, idéer och workshopinnehåll som fungerat för mig. Jag hoppas det här handledningsmaterialet skall hjälpa dig som konstnär att komma igång och spara tid för dig. Jag har försökt lägga fokus på konkreta exempel och checklistor. Observera att det här bara är förslag på olika arbetssätt – det finns inte rätt eller fel – det viktiga är att du känner sig bekväm med ditt arbetssätt. Dock hoppas jag materialet kan fungera som en utgångspunkt.

TACK!

Stort tack till Katrinebergs förskola och pedagog Kajsa Lindgren, Östergårdens förskola och pedagog Merja Olsson, samt Gundefjället förskola och pedagog Britt-Marie Broman för ett fint samarbete och insiktsfull feedback under vårens tre Land Art projekt.

Carina Eriksson (ateljérista, pedagog, förskoleutvecklare, krukmakare) har varit en ovärderlig hjälp under det här projektets alla delar – från start till slut. Carina har hjälpt mig hitta förskolor med olika förutsättningar och förmedlat kontakter, hon har fungerat som ständigt bollplank, hon har gått med under alla workshoptillfällen på Katrinebergs förskola och då gett mig ingående feedback, hon har bidragit med sina insikter och kunskaper om förskolan till det här handledningsmaterialet, läst mina långa texter och ställt obekväma frågor - och till och med skrivit en fin liten text om förskolans syn på barn och lärande till avsnittet om förskolan.

Hjälp att läsa min text har jag förutom Carina Eriksson fått från Angelica Olsson, Attila Urban, och min sambo Hector Mora. Tack för era insiktsfulla kommentarer och förslag till ändringar – utan er hade det aldrig blivit någon ordning på det utförliga materialet!

Jag vill också tacka Maud Lindström på Kultur i Väst som hjälpt mig reda ut hur finansiering av kulturprojekt fungerar.

Och avslutningsvis ett stort tack till Kultur i Väst och Västra götalandregionens kulturnämnd vars ekonomiska stöd möjliggjort projektet!

INNEHÅLL

LAND ART

Historisk bakgrund och i samtiden	10
Varför Land Art för barn	14
Vad tror man på själv?	15

PLANERA

Förslag på upplägg

antal workshoptillfällen	18
tid per workshopstillfällen	18

Med förskolan

förskolors olika pedagogik/profil	21
vad är en atejerista?	21
en bit natur man går till regelbundet?	21
tid mellan workshoptillfällen?	22
när på året?	22
vilka åldrar ska man rikta projektet gentemot?	23
grupper?	24
vilken veckodag?	25
vilken tid?	25
rollfördelning inom projektet	26
dokumentation	27
kontakt och kommunikation	30

LAND ART SOM METOD

Vidareutbildning för pedagoger

olika sorters upplägg	34
kom ihåg att pedagogerna inte är konstnärer!	35
exempel 2-timmarspass under apt	36

Introduktion med barnen

exempel kort intro	44
exempel lång intro	46

Workshops för barnen

mötes/samlingsplats	50
platsen i platsen	50
avslut	52

Metodik	
metod: ställa frågor	54
metod: saga eller äventyr	60
metod: koppling till bok/figurer	68
Innehåll	72
exempel allt är brunt	74
exempel blomsteräng av rosenblad	80
exempel måla mönster/fästa blommor o blad	86
exempel struktur av äpplen/pinnar	92
exempel upp i luften – skapa rum	98
exempel heldag	102
generella råd	104
utrustning - bra att ha	105
när det inte går så bra	108
Förskolans fortsatta arbete efteråt	
exempel uppgift som skickas till förskolan	111
Förankring hos föräldrar	
exempel	112
 FÅ UPPDRAG, TA BETALT	
Marknadsföring	
vem marknadsför man sig gentemot?	118
vad behöver man ?	118
Finansiering	
kultur i förskolan i Sverige	120
kultur i förskolan i Västra Götalandsregionen	121
regionala kulturkonsulenter i länen	122
kultur i förskolan i kommuner	123
Ta betalt	
tid	125
vad ska man ta betalt?	126
 UTVÄRDERA PROJEKTET	
fråga förskolan	129
utvärdera själv	129

LAND ART

Land Art är en internationell konstföreteelse som uppstod i USA i mitten av 60-talet och kan övergripande beskrivas som skapande av konst ute i naturen, i landskapet. Det är naturen och landskapet som bestämmer förutsättningarna, men hur varierar.

Ett konstpedagogiskt Land Art projekt ger förskolebarnen en möjlighet att lära sig om samtidskonst, får dem att vara ute i naturen och uppmuntrar till samarbete, empati och iakttagelse - bland mycket annat.

KONSTHISTORISK BAKGRUND

Land Art uppkom under 1960-talet i USA när många konstnärer valde att arbeta direkt med och i naturen, med fokus på landskapet. Det var en motreaktion mot galleriernas vita rum och den kommersialiserade konsten, men även gentemot modernismen. Konstnärerna drogs istället till landskapet, först och främst skulpturalt men också med en tendens av performance och konceptualism. Det var en konst för konstens skull, konst som inte gick att köpa och som man behövde anstränga sig för att se i verkligheten.

EXEMPEL Robert Smithson

I sitt ursprung involverade Land Art stora maskiner och ingrepp i landskapet. Förgrundsgestalten Robert Smithsons mest kända verk Spiral Jetty (1970) skapades genom att 6,5 ton material förflyttades i stora Saltsjön i Utah för att skapa en 450 m lång spiral som går ut i sjön från strandkanten. Verket tar fasta på platsens rumsliga möjlighet – det cirkulära - och är idag fortfarande synligt när vattennivån i sjön är låg.

De första Land Art konstnärerna använde maskiner för att ändra vår upplevelse av landskapet. De kom att efterträdas av mer miljömedvetna konstnärer som istället försökte ändra vårt känslomässiga och spirituella förhållande till landskapet och naturen utan att skada den.

EXEMPEL Richard Long

Den brittiska Land Art rörelsen hade redan tidigt mer av en känsla av förundran och respekt inför naturen. Ett exempel är skulptören Richard Longs verk ”a line made by walking” (1967) som skapades under ensamma promenader då Long flyttade på stenar och pinnar. Det här förgängliga verket med inslag av performance dokumenterades i fotoböcker och genom individuella fotografier med bildtext om plats och tidpunkt för promenaden.

EXEMPEL Agnes Denes

Amerikanska Agnes Denes har arbetat med Land Art utifrån frågor kring miljö, kultur och samhälle. I det monumentala verket "Wheatfield - A Confrontation" (1982) tog hon upp hoten mot vår globala överlevnad. Denes planterade ett stort fält med vete på en ödetomt på nedre Manhattan och skeppade sedan skörden till tjugoåtta olika städer där vetet planterades som en symbolisk gest under parollen "The International Art Show for the End of World Hunger".

Ta reda på mer

Det finns mycket information att hitta på internet; sök exempelvis på Land Art, Earth Art, Enviromental Art, Robert Smithson, Spiral Jetty, Richard Long, Agnes Denes.

Litteraturtips:

"Land and Enviromental Art" editor Jeffrey Kastner, survey by Brian Wallis

"Earthworks art and the landscape in the sixties" by Susan Boettger

VIKTEN AV DOKUMENTATION

Utställningen Earth Works på Dwan Gallery i New York 1968 blev en viktig milstolpe för Land Art. Robert Smithson organiserades utställningen med 14 konstnärer – de flesta unga och okända. Man visade stora utomhusverk som var problematiska att ställa ut och sälja. Eftersom verken fanns på otillgängliga platser eller numera var förstörda representerades de flesta verken endast av fotodokumentation. Detta var förvirrande för konstmarknaden: vad var det riktiga konstverket? Foton, text, dokumentationen?

Land Art förlitar sig alltså sedan start på dokumentation i bild (foton, film, teckningar) och text eftersom de flesta verken är förgängliga eller svårtillgängliga. Många Land Art konstnärer är också duktiga fotografer och får sina inkomster genom att ställa ut foton och sälja sina fotoböcker. Det finns därför mycket dokumentation att tillgå i tryckt form och på internet.

LAND ART IDAG

Land Art är en konstföreteelse med bredd och har aldrig varit en konströrelse i traditionell mening utan det rör sig om ett konceptuellt släktskap där landskap och konstverk är oskiljaktigt sammankopplade. Konstverk placeras inte i landskapet - utan landskapet är utgångspunkten för deras skapelse. Konstverken skapas ute i naturen utifrån naturliga material såsom jord, stenar, sand, grenar, stockar, blommor, blad och vatten. I vissa fall kompletteras de naturliga materialen med betong, metall, asfalt, mineralpigment mm.

Land Art inkluderar för övrigt en bred samling av former, förhållningssätt och teoretiska positioner och benämns på flera olika sätt; Earth Art, Enviromental Art, Land Art, Earthworks. Vissa konstnärer kombinerar arbete med Land Art och platsspecifik skulptur, andra jobbar strikt utifrån egna pålagda begränsningar där man inte får använda annat än naturliga material.

EXEMPEL Andy Goldsworthy

Den brittiske skulptören Andy Goldsworthy använder oftast endast sina bara händer, tänder och sådant han finner i naturen som verktyg för att skapa förgängliga konstverk. Han har exempelvis byggt vallar av snö som vid tö bildar mönster i landskapet, staplat sten till former och klätt in stenar med vallmoblad fastklistrade med hjälp av spott.

Goldsworthy arbetar också med verk som har drag av performance, som undersöker skeenden. Han skapar återkommande regnskuggor; precis innan det börjar regna lägger han sig ned på marken. När han sedan reser sig avtecknas hans siluett i det torra underlaget. Goldsworthy har exempelvis också undersökt och dokumenterat skillnaden i att spotta ut bär (skjuter ut som raka streck) och blomblad (faller på ett annorlunda sätt).

Ta reda på mer:

sök på: Nils Udo, Richard Shilling, Cornelia Konrads, Patrick Dogherthy, Ivan Kafka, Tony Plant, Spencer Byles ...

"River and Tides" en dokumentär om Andy Goldsworthy

Det finns mycket foton på Pinterest: sök på Land Art, Enviromental Art osv

VARFÖR LAND ART FÖR BARN?

Konstämnen ses som mindre viktiga inom vårt utbildnings-system – de anses istället mest som roliga och njutbara. Men konst är mer än så, konst kan lära barn att frågor kan ha mer än ett svar, och att det finns många sätt att se och tolka världen.

Land Art är en form av samtidskonst där själva processen och samspelet med naturen/platsen är det centrala. Land Art är oftast ett utforskande som förhåller sig lyhört till form, material och skeenden. Land Art kan därför få barnen att stanna upp och iaktta, stimulera deras fantasi, uppmuntra lekfullhet och undersökande – och visa dem att konst kan vara så mycket.

Förutom de rent konstnärliga värdena i att arbeta med Land Art kan barnen medvetandegöras om naturens värde, om hållbarhet och ekologi. Forskning visar att barn som visats regelbundet i naturen utvecklar en större empati och respekt för det som är levande och en större miljömedvetenhet. När man arbetar konstpedagogiskt med Land Art brukar också samarbete och arbete mot ett gemensamt mål bli en viktig del.

Man får inte heller glömma all den fysiska rörelse som att arbeta med Land Art innebär och de direkta sensoriska erfarenheter barnen gör som ökar deras förståelsen för naturliga processer och orsak/verkan.

Ta reda på mer:

"At the Heart of Art and Earth" Jan van Boeckels Doktor-savhandlingen utforskar hur konstutövning kan skapa en kontakt med naturen – utan att behandlas som en lärohjälp.

"The Ecology of Imagination in Early Childhood" bok av Edith Cobbs. Cobbs studerade 300 kreativa tänkares biografier sedan 1500-talet och fann att varenda en av dem verkade ha haft en särskild stark upplevelse av sig själv gentemot naturen och att dessa upplevelser skedde under en särskild begränsad tidsperiod i deras barndom (ca 5-12 år).

Forskarna Zaradic och Pergams har studerat trenden som visar på ett tydligt skifte från biophilia (fokus på liv, det naturliga och levande) till videophilia (fokus på stillasittande aktiviteter som involverar elektroniska media).

"Play Again" what are the consequences of a childhood removed from nature (2010) dokumentärfilm som handlar om det stora kulturella skiftet som är på gång: barn tillbringar numera mer tid i den digitala världen än i den verkliga.

"Last child in the Woods" bok av Richards Louv. Louv kopplar nutida barns brist på naturupplevelser - de är istället uppkopplad - till många oroande samtida fenomen såsom ökande övervikt, depressioner och dysfunktioner som ADHD.

Arne Naess, norsk eko-filosof; om vi människor identifierar oss med jorden och naturen så vill vi skydda den utav kärlek, inte utav moralisk plikt.

VAD TROR MAN PÅ SJÄLV?

Innan man börjar arbeta konstpedagogiskt med Land Art kan det vara bra att göra klart för sig själv vad man tror på – vad kan Land Art ge barnen? - och vilka begränsningar och ramar ska man sätta upp för skapandet av Land Art. "Får man" bara använda det man hittar på plats – eller "får man" använda målarfärg, färgglada snören osv?

Det finns en stor fördel med att låta naturen och landskapet bestämma förutsättningarna och se till att påverkan inte blir mer än att platsen snart kan återgå till sitt vanliga jag igen. Man behöver då inte be om markägarens tillåtelse utan skapar inom vad allemansrätten tillåter.

PLANERA

När man börjar planera ett projekt tillsammans med förskolan är det bra om man har ett förslag på upplägg som man kan utgå ifrån för att sedan modifiera det tillsammans.

För att kunna föreslå ett preliminärt upplägg och tider som kan fungera behöver man först få en inblick i hur förskolan som sammanhang fungerar. Plats, utformning barngrupper, veckodagar, datum och tider kommer man därefter fram till i samråd med förskolan. För att få till ett hållbart projekt när man arbetar konstpedagogiskt med barn är det viktigt att föra inledande samtal med pedagogerna på förskolan och fråga om förskolans inriktning, profil eller arbetssätt. Förskolan kanske har något speciellt intresseområde som man arbetar med just nu? Eller något område som man vill bli inspirerad inom så att projektet känns angeläget och kanske blir en fördjupning av redan tidigare erfarenheter?

En annan förutsättning för ett lyckat projekt kan vara att man har en gemensam syn på vad projektet ska leda till.

ANTAL WORKSHOPTILLFÄLLEN

Det krävs några workshoptillfällen för att fördjupa sig lite i vad Land Art kan vara, och för att barnen skall hinna vänja sig gradvis vid nya arbetssätt och tankesätt. Minst tre workshopstillfällen som helst föregås av ett introduktionstillfälle är att rekommendera. En vidareutbildning för pedagogerna möjliggör fördjupning och fortsättning på förskolan, men kan kanske inte finansieras inom samma projekt. Ett avslutande workshopstillfälle med föräldrarna bör däremot kunna utformas som en workshop för barnen inom projektet.

Många pedagoger tycker att ju fler workshoptillfällen för barnen desto större möjlighet för pedagogerna att lära sig mer – och detta kan därför vara ett alternativ när det är svårt för förskolan att hitta finansiering till vidareutbildning.

EXEMPEL olika "paket"

- Vidareutbildning pedagoger + intro barn + 3 workshops barn + 1 workshop med föräldrarna
- Vidareutbildning pedagoger + intro barn + 3-4 workshops barn
- Längre intro barn + 3-4 workshops barn
- kortare intro barn + 3-4 workshops barn

TID PER WORKSHOPSTILLFÄLLEN

samma workshop fler gånger på en dag

Allra bäst fungerar att hålla en och samma workshop flera gånger på en dag - med olika grupper barn. Det tar inte så mycket längre tid att förbereda för flera grupper på en gång. Grupper om max 8 barn är att rekommendera, kanske något färre barn i gruppen om barnen är yngre. Exakt gruppformning kommer man överens om i dialog med pedagog på förskolan.

Förslagsvis:

45 minuter för workshop; introduktion (5-10 min), samla material (10 min), göra Land Art (15 min) och eventuellt ha en särskild avslutning (5 min).

15 minuters paus mellan grupperna innebär att du som konstnär hinner fixa mellan barngrupperna och få en liten andningspaus. Ibland behöver förskolan längre pauser, kan man justera.

EXEMPEL detaljerat upplägg

1 st intro med bildvisning

ca 09:15 -11:00 (ca 2-3 större grupper)

3 st workshop (3 grupper à 8 barn)

09:15-10:00 grupp 1

10:15-11:00 grupp 2

lunch

12:00-12:45 grupp 3

Heldag för barnen - stor barngrupp

En utflyktsdag kan vara lösningen om det är långt för förskolan att ta sig till naturen. Även om det egentligen går emot konceptet med Land Art att jobba på förskolans gård, kanske det är enda möjligheten för en förskola som ligger mitt i en tätbebyggelse. Man kan då göra de första tillfällena till förberedande workshopstillfällen då man lär känna naturmaterialen och lär sig tekniker på förskolans gård. Man tillämpar sedan det man lärt sig och skapar verklig Land Art ute i naturen på sin utflyktsdag. En utflyktsdag kan också vara ett gemensamt avslut på ett längre projekt – även om naturen ligger nära.

EXEMPEL 2 detaljerat upplägg

1 st intro med bildvisning

ca 09:15 -11:00 (ca 2-3 större grupper)

2 st workshop (4 grupper)

09:15-10:00 grupp 1

10:15-11:00 grupp 2

lunch

12:00-12:45 grupp 3

13:00-13:45 grupp 4

1 workshopheldag (alla grupper)

09:15-13:45

LUSTFYLLT LÄRANDE

Att vara nyfiken på och att arbeta med ett lustfyllt lärande är det pedagogiska uppdragets kärna. Under senare år har barns lärande i förskolan kommit att betonas alltmer. Sedan 1998 arbetar förskolan efter en läroplan (Lpfö98 rev 2010) och förskolan utgör nu första steget i samhällets samlade utbildningssystem. Den vilar på en demokratisk grund där verksamhetens uppdrag är att skapa förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle. Lpfö 98 (rev. 2010) betonar att förskolan ska ge barn stöd i att utveckla en positiv uppfattning om sig själva som lärande och skapande individer. Barnen ska få hjälp att känna tilltro till sin egen förmåga att tänka själva, handla, röra sig och lära sig ur olika aspekter såsom intellektuella, språkliga, etiska, praktiska, sinnliga och estetiska. Förskolan ska också lägga stor vikt vid miljö och naturvårdsfrågor där ett ekologiskt förhållningssätt och en positiv framtidstro ska prägla verksamheten. Förskolan ska medverka till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp.

SYNEN PÅ BARN

Man kan säga att den barnsyn och den syn på lärande som förskolan har handlar om hur man möter och tänker om andra oavsett om de är små eller stora. De vuxna som arbetar i förskolan är viktiga förebilder eftersom deras förhållningssätt påverkar barnets tilltro till den egna förmågan och medkänslan till andra. Från att ha sett barn som tomma kärl som vuxna skulle fylla med kunskap har förskolan mer börjat tala om det kompetenta barnet. En kompetens för att ingå i olika sociala sammanhang där man framhäver barns förmågor och möjligheter.

BARN ÄR INDIVIDER

Det är svårt att generalisera hur barn är i en särskild ålder. Barn är precis som vuxna starka ibland och svaga ibland. Barn visar ofta både vad de kan och vad de behöver hjälp med för vuxna som är lyhörda. Dagens förskola arbetar för att synliggöra varje barn inte genom att rikta fokus på barnet som person och vilka brister som finns, utan genom att ställa sig nyfikna frågor för att förstå barnet.

Vart riktas barnens nyfikenhet? Hur utforskar det här barnet? Hur kan vi skapa möjligheter till lärande genom att förändra miljö, förhållningssätt och material?

Tankar från Carina Eriksson

Carina Eriksson arbetar som skolutvecklare med inriktning mot förskola för Mölndals stad. Hon är även förskollärare med mer än 30 års erfarenhet samt utbildad ateljérista och krukmakare

FÖRSKOLORS OLIKA PEDAGOGIK/PROFIL

Det finns flera olika pedagogik och profiler inom förskolan såsom t ex Reggio Emilia, Montessori, Waldorf, litteraturprofil och Ur och skur. Pedagogerna kan berätta om detta är av betydelse för konstprojektet och på vilket sätt. Det är sedan lätt att ta reda på mer om en särskild pedagogik på internet.

VAD ÄR EN ATELJÉRISTA?

Ordet Ateljérista kommer från Reggio Emilia filosofin och ursprungligen var ateljéristan en konstnärligt utbildad person utan pedagogisk examen. I Sverige är det vanligaste att en ateljérista är en pedagog som valt att fördjupa sin utbildning inom bildpedagogik. En ateljérista har fokus på estetikens roll för lärandet och arbetar därför även som bollplank för pedagogerna i frågor som rör estetiska läroprocesser. Om en förskola har ateljérista har barnen större erfarenhet av att jobba kreativt.

EN BIT NATUR MAN GÅR TILL REGELBUNDET?

Många förskolor har en bit natur de går till regelbundet. Detta kan vara allt från en vacker skog till en välvårdad park eller en bit slyskog med dumpat trädgårdsavfall från närliggande hus. Eftersom mycket hänger på platsen för Land Art - vilka möjligheter platsen erbjuder konstnärligt men också rent praktiskt för förskolan - är det viktigt att vara tydlig gentemot förskolan med att Land Art är svårt utan en lämplig plats. Pedagogerna känner ofta till förskolans närområde - om man berättar att en liten dunge med sly faktiskt kan fungera bättre än den välordnade parken, så kan man säkert komma på en plats - eller ta reda på om det finns ett alternativ.

Om lämplig plats - otyglad natur - inte finns i anslutning till förskolan skall man kanske fundera på alternativet heldag för alla tillsammans och göra det till en utflyktsdag.

TID MELLAN WORKSHOPTILLFÄLLENA

Vill man ha ett projekt som sträcker sig över en termin?

Ordentligt med tid emellan workshoptillfällena (3-4 veckor) ger större möjlighet till förankring och fortsättning på förskolan. Det är då bra om förskolan kan fortsätta arbeta vidare mellan tillfällena, kanske gör man Land Art till terminens tema?

Vill man ha ett mindre nedslag under koncentrerade tid?

Exempelvis under två veckor (några dagar emellan – t ex tis, tors, tis) eller tre veckor i rad (på en återkommande dag). Om förskolan arbetar med andra projekt och teman som inte går att sammankoppla med Land Art kanske det är bättre att koncentrera projektet.

NÄR PÅ ÅRET?

- Kolla medeltemperatur, solens upp- och nedgång, genomsnittligt nederbörd osv för att avgöra vad som är möjligt
- April och maj är bra
- September och oktober är bra
- I maj händer det mycket på förskolan: utvärderingar, barnens portfolios, förskolans dag osv - men oftast är vädret bra!
- Augusti kan vara lurigt på vissa förskolor med tanke på inskolning av nya barn
- Hur lång vill man att det går mellan workshop-tillfällen? Vad passar förskolan? Beror också på pedagogiskt upplägg.
- Vädret kan man inte ju alls påverka och man brukar köra workshop oavsett väder. Men fråga ändå förskolan – har vi möjlighet att i nödfall ändra dag om vi måste? Kan vi ha dagen därpå i reserv? Därför är det bra att inte planera att köra alla dagar i rad, man kan då ha möjlighet till viss flexibilitet.
- Workshop för pedagogerna på APT-tid eller studiedag behöver planeras in långt i förtid
- När är det ansökningstider för förskolans finansiering?

VILKA ÅLDRAR SKA MAN RIKTA LAND ART PROJEKTET GENTEMOT?

Förskolan brukar arbeta i åldersblandade respektive åldersindelade barngrupper. Uppdelningen brukar vara i åldrarna 1-3 år (yngre barn) eller 3-6 år (äldre barn). Oftast väljer man att rikta projekt antingen mot den ena eller den andra åldern.

Land Art för barn som kommer att vara kvar på förskolan

Fördelen med att ha ett Land Art projekt med de barn som är kvar på förskolan är att projektet kan följas upp och kanske bli ett bestående arbete på förskolan. Projektet kan bli en del av ett pågående arbete där barnen kan hjälpa till att sprida det vidare till resten av förskolan.

Land Art med de äldsta barnen på förskolan

De äldsta barnen på förskolan som blir sex år och snart skall börja i förskoleklass träffas ofta i en särskild "grupp" tvärs över avdelningarna för att göra saker tillsammans. Detta kan innebära att om man har ett Land Art projekt på våren med endast dessa barn så kan projektet bli en aktivitet som avslutar förskole-vistelsen. Kanske blir det en avslutande fest/utställning dit föräldrar bjuds in som en del av Land Art projektet?

Rätt nivå?

Även om varje *enskilt* barn förstås är en individ med sina egna förutsättningar kan man i sin planering inför arbete med en barngrupp behöva utgå från en generalisering om åldersgrupperna. Man kan sedan anpassa till enklare/svårare i själva mötet med barnen under workshopen. Land Art som innehåller komplexa och finmotoriska tekniker fungerar bäst med barnen i åldrarna 4-6 år. Barnen har då mer utvecklad finmotorik, har lärt sig om grundformer och kan t ex lättare förstå vad ett mönster är. Om förskolan arbetar mycket med konst kan även 3-4 år fungera.

Skall man helt eller delvis arbeta med barn under 4 år kanske man istället skall satsa på att utforma projektet mer till en upplevelse av vad Land Art kan vara - och som en mindre del av upplägget låta barnen prova på att arbeta enkelt med naturmaterial.

GRUPPER?

För att avgöra vilken gruppstorlek och gruppsammansättning som fungerar bäst är det viktigt att ha en dialog med pedagogerna som ju känner barnen bäst.

Hur stor ska gruppen vara? Grupper om max 8 barn är att rekommendera, kanske något mindre grupper om barnen är lite yngre. 10 barn/grupp kan fungera i vissa fall, om pedagogerna känner barnen väl, deltar och tar en aktiv roll. Fördelen med mindre grupper kan vara att de som medverkar troligen får en fördjupad förståelse som de sedan kan sprida till resten av förskolan.

Skall man blanda åldrar i grupperna? Kan pedagogernas avgöra. Oftast är det inga problem att blanda 4-6 åringar

Hur många grupper kan du arbeta med på en dag? Ska man arbeta med 3 eller 4 barngrupper/dag? Fördelen med fyra grupper – man når fler barn med marginellt mer arbetstid och kostnad (förskolorna kan involvera fler barn i projektet), dock kan pedagogerna ibland tycka att det blir lite mycket på en dag.

Antal pedagoger per grupp barn? Ska det vara 1 pedagog på 4 barn? Har förskolan någon policy? Om man ska gå en lång sträcka för att komma till mötesplatsen bör 2 pedagoger följa med. På en del förskolor finns möjligheten att engagera föräldrarna - fråga om det kanske är möjligt när ni skall ha Land Art.

Anpassning/flexibilitet

Berätta att om många barn blir sjuka kan man ...

- fylla på med några andra barn i sin grupp, om pedagogerna bedömer att det skulle fungera
- alternativt gör man färre grupper den dagen och slutar tidigare (alltför få barn i en grupp påverkar gruppdynamiken)

tips: Som konstnär vinner man mycket på att vara flexibel och anpassningsbar med tiderna under projektets gång. Kanske kan man erbjuda sig att följa med sista gruppen tillbaka till förskolan så man får till ett 4:e workshop-pass under dagen?

VILKEN VECKODAG?

Tisdag, onsdag, torsdag är generellt de dagar då de flesta barnen är på förskolan. Barn till föräldralediga/arbetssökande har rätt till minst 15 timmars barnomsorg i veckan. Oftast är denna tid fördelad på 3 dagar i veckan, oftast de ovan nämnda dagarna. Dock kan dagar/upplägg skilja sig åt från förskola till förskola och regler från kommun till kommun. Ibland har förskolan någon återkommande dag för en regelbunden aktivitet inplanerad t ex en musiksamling som kan vara bra att ta hänsyn till vid sin planering.

Förskolan kan ha en särskild dag i veckan avsatt för pedagogernas planeringar då man arbetar längre tid – kan vara måndagar – då är det mindre bra att lägga workshop för barngrupper eftersom det blir sårbart att gå från förskolan under dagtid, när pedagogerna planerar. Det kan däremot vara bra att lägga en inledande workshopen för pedagoger en sådan dag eftersom alla har senarelagd arbetstid och finns på förskolan.

VILKEN TID?

När är en bra tid att börja workshopen? Kl. 09:00 har de flesta barnen kommit. Kl 09:15 är därför ofta en bra starttid för workshop. Men detta kan skilja sig åt. Fråga hur det är på just den här förskolan – kanske lämnar alla föräldrar tidigt och man kan börja med workshop redan kl. 08:15. Man kan i så fall hinna med tre grupper före lunch

Hur lång tid tar förberedelser och att förflytta gruppen?

Hur lång tid tar det för barnen att gå till er mötesplats ute i naturen? Hur lång tid behövs för att klä på sig inför att gå ut? Beror på årstid men också på väder.

Vilka fasta hålltider har förskolan? När äter man lunch på förskolan? Vila? Hur ser pedagogernas scheman ut? När börjar sen pedagog och när går tidig pedagog hem? Hur är det med pedagogernas raster?

Efter första gången utvärderar man tillsammans med förskolan:

- tider – ska man ändra något?
- Hur känns nivån?

ROLLFÖRDELNING INOM PROJEKTET

För att samarbetet i projektet mellan pedagoger och konstnär skall fungera smidigt är det viktigt att inledningsvis förtydliga rollerna som finns under projektet/workshops och göra en tydlig ansvarsfördelning tillsammans.

Pedagogens roll

- pedagogens roll är att ha koll på barngruppen och se till att mötet blir så bra som möjligt genom att stötta de barn som behöver.
- pedagogens roll är också att skapa sammanhang för barnen och hålla ihop lärandet och ge barnen förutsättningar för att fortsätta fördjupa sina frågor och undersökningar.
- det är därför viktigt att det är ordinarie pedagoger som följer med och som engagerar sig i projektet/processen både i naturen och på förskolan.
- en aktiv pedagog som visar att det är roligt att skapa lyfter ett projekt

Konstnärens roll

- konstnären ansvarar för innehåll och upplägg
- konstnärens roll är att visa vad konst och skapande kan vara för barnen och att inspirera
- konstnären kan visa på nya arbetssätt och synsätt för pedagogerna med utgångspunkt i Land Art
- konstnären ansvarar för att förskolan får all nödvändig information om tider, datum osv
- konstnären ansvarar för att under projektets gång stämma av om tider, nivå osv fungerar
- konstnären har även en roll som utomstående som kommer på besök och exemplifierar för barnen vad en konstnär kan vara. Det är ett yrke.

När pedagoger blir sjuka

Föreslå att det alltid – så långt det är möjligt – är förskolans ordinarie personal som är med på workshops. Ordinarie personal från andra avdelningar är att föredra framför vikarier; på så sätt lär sig fler på förskolan om Land Art. Om vikarier ändå behöver vara med, skall de också vara insatt i pedagogernas roll under aktiviteten.

DOKUMENTATION

När man jobbar med ett konstpedagogiskt projekt inom förskolan slås man för det mesta av att det dokumenteras oerhört mycket genom fotografering. Förskolans dokumentation är till för barnens portfolios, för att förmedla till föräldrarnas vad man gjort, men också för reflektion tillsammans med barnen. De flesta föräldrar har godkänt att deras barn fotograferas för förskolans interna dokumentation och bruk.

Under en serie Land Art workshops kan pedagogerna också dokumentera för att de vill lära sig nya arbetssätt av konstnären.

Egen dokumentationen

Som konstnär dokumenterar man för att det ingår i Land Art att dokumentera (annars finns inte verken kvar), för att kunna marknadsföra sina workshops men också för att kunna utvärdera sitt eget arbetssätt. Oftast fotar man, men ibland filmar man korta sekvenser.

Det är skillnad på själva dokumentationen och spridning av foton d.v.s. användandet. (det som gäller för foto gäller också för film) Definiera därför både för förskolan och för dig själv vad dina foton kommer att användas till:

- foton för förskolan ("hjälp" med deras dokumentation av konstverken och arbetsprocess inom projektet) – intern användning förskolan
- foton för din egen skull och som inte "används" – utan bara är till för att komma ihåg vad du gjort, för din egen utvärdering – intern användning
- foton som kommer att visas när du berättar om sina workshops för andra förskolor eller liknande vid föreläsningar - ett mer internt material. (delas inte, visas bara i slutet sammanhang)
- foton som kommer att användas vid din marknadsföring gentemot förskolor - ett mer internt material, men som delas till ett fåtal (mailas eller trycks)
- foton för att på något sätt marknadsföra dina workshops (hemsida, utbudskatalog, blogg) – bilderna delas i större utsträckning

Klargör alltid att du är medveten om vad som brukar gälla vid fotografering på förskolor – att du behöver tillstånd från föräldrarna för att använda foton. Tala om för förskolan att om du skulle vilja använda ett foto till ett specifikt syfte som innebär att du visar det för andra – så kommer du att be om särskilt tillstånd för just den bilden: *det här fotot vill jag använda till det här – är det ok?*

Om barnet däremot inte är identifierbart på fotot behöver man inte be om tillstånd för att använda fotot – t ex helt ur fokus (bara sudd i bakgrunden), största delen av ansiktet bakom ett träd, vinkel eller hår döljer ansikte, man ser bara barnets rygg och bakhuvud, eller t ex endast händer i närbild. Det är dock bäst är att helt försöka undvika att fota barn vars föräldrar inte vill detta (även om det inte är med avsikt att använda foton).

Samtyckesformulär

Om du däremot från början planerar att använda foton (med identifierbara barn) för internet eller tryck bör du dela ut ett samtyckesformulär att skriva under för föräldrar. Du förklarar där i vilket sammanhang du vill använda foton/film.

"Att förskolor och skolor sätter upp regler för i vilka fall och på vilket sätt fotografering är tillåtet är i första hand en fråga som rör ordningen inom skolans verksamhet och är inte något som personuppgiftslagen och Datainspektionen kan ha synpunkter på.

Det är först när den som fotograferat delar bilderna med en större krets personer, till exempel genom att publicera dem på internet, som denne måste se till att reglerna i personuppgiftslagen följs.

Enligt Datainspektionens mening ska man vara försiktig med att lägga upp bilder på barn på Facebook eller på andra sajter på internet. Publicering av fotografier på internet är tillåtet så länge man inte kränker den personliga integriteten hos den eller dem som återfinns på bilderna.

Den som publicerar fotografier måste se till att bilderna inte har ett kränkande innehåll och att personer som är utsatta för hot och därför lever med skyddade personuppgifter inte finns med på de bilder som publiceras. Ett sätt att försäkra sig om detta är naturligtvis att fråga om lov från dem som fotograferats. Går det inte, kan det vara bra att undvika att publicera sådana bilder som också visar andras barn och andra vuxna."

från Datainspektionens hemsida

KONTAKT OCH KOMMUNIKATION

Första kontakten

Första kontakten brukar ske via telefonsamtal och/eller mail. Det är bra med både och – ett telefonsamtal möjliggör direkta frågor och svar (man kommer snabbare fram till något), medan ett mail innebär att konversationen finns kvar i nedskriven form. *Klargör med en gång att Land Art behöver natur – annars är det inte möjligt.* Diskutera budget och generellt upplägg.

- Lämplig plats: otyglad natur (och hur långt är det att gå?)
- budget - finns det pengar redan eller skall det sökas
- antal tillfällen
- Jobbar ni med särskilda teman just nu? Kan/vill man sammankoppla med tema/profil på förskolan? Om detta blir en större del av projektet och kräver extra arbetstid bör det innebära mer i arvode till konstnären
- Ungefärliga datum, hur långt mellan workshop-tillfällen
- tider (generellt förslag – kan anpassas senare)
- åldrar barn
- barngrupper: antal och storlek
- Kontinuerlig kontakt (hur når vi varandra bäst)

Oftast behöver du därefter maila förskolan förslag till upplägg eftersom det kan behövas stämmas av med andra på förskolan.

Introduktionsmöte med pedagog

När man väl beslutat att projektet ska genomföras och det finns finansiering är det bra att ses för att diskutera upplägget mer i detalj och lära sig mer om förskolan i fråga. Ett personligt möte är viktigt för att planeringen ska löpa smidigt och missförstånd inte ska uppstå. Tydlighet och dialog är ledord.

- Tider, behöver man anpassa?
- Kan vi spika datum?
- pedagogernas roll vs konstnärens roll under projektet
- Finns barn med särskilda förutsättningar?
- Fotografering/bilddokumentation? (tillåtelse från föräldrarna)

Annat att fråga om:

- Brukar ni vara ute i naturen? Vad gör ni då?
- Förhoppningar inför projektet?

Detta möte kan tas samma dag som du träffar barnen (intro-workshop) och som du får platsen i naturen visad. Alternativt lägger du mötet med pedagog i anslutning till workshop för pedagogerna, om detta också är inplanerat.

kontaktinformation som du själv behöver

- Telefonnummer avdelningar
- Mobilnummer direkt till ansvarig pedagog (kontaktperson) + back-up person (när kontaktperson sjuk/ledig)
- Mailadress
- information hur ofta de kollar sin mail och hur de helst vill bli nådda (kanske kollar de bara mailen en gång per vecka?)

Tydlighet i kommunikation

sammanfatta och bekräfta. Maila alltid och bekräfta; sammanfatta vad som sagts under möte eller telefonsamtal. Bättre att bekräfta en gång för mycket än för lite.

Pdf för utskrift - sammanfatta gärna information om tider, datum, upplägg i en pdf som är lätt att skriva ut. Det skadar inte att vara mycket tydlig med syftet; *bifogar pdf för utskrift att dela med de andra pedagogerna involverade i projektet.* Vikarier, ledighet, sjuka, mycket på gång kan strula till det – gör det lätt för förskolan att göra rätt

Påminn gärna om tider osv några dagar innan man skall ses

När har man ett avtal?

Både muntliga och skriftliga överenskommelser är bindande. Man behöver alltså inte ha undertecknade kontrakt utan det räcker att båda parter på något sätt bekräftat det man kommit överens om. Dock är någon sorts skriftlig överenskommelse - t ex att förskolan i ett mail bekräftat att de godtar upplägget och kostnaden du föreslagit – att föredra.

LAND ART SOM METOD

Metod betyder tillvägagångsätt, strategier och tekniker för undervisning. En genomtänkt metod gör stor skillnad och kan avgöra om man lyckas nå, engagera, förankra och skapa möjlighet för en fortsättning - och kanske t o m etablera Land Art som en konstform man arbetar med vid sidan av måleri och skulptur i förskolan.

Metodiken innefattar också delar i ett övergripande upplägg – som t ex att vidareutbilda pedagogerna med avsikten att åstadkomma en fortsättning, att ge dem uppgifter mellan workshoptillfällena med barnen och efter avslutat projekt. Och att man kanske väljer att göra Land Art med barnen som pedagogerna sedan lätt kan fortsätta göra med andra barn.

VIDAREUTBILDNING FÖR PEDAGOGER

Även om bara ett visst antal pedagoger på förskolan kommer att vara med barnen under workshoparna är det bra att vidareutbilda alla pedagoger på en förskola, och även rektorn om det är möjligt. Detta ger ökad förståelse och förankring – kanske blir pedagoger som skall vara med i projektet sjuka och en annan pedagog följer med? Ofta ingår förskolan i ett arbetslag med en eller två förskolor i närheten under samma rektor – de brukar ha APT och studiedag tillsammans. Det är därför bra att vara beredd på att kunna ta med alla pedagogerna på workshop/föreläsning. Att inkludera alla – även andra förskolors pedagoger – kan ge ringar på vattnet.

OLIKA SORTERS UPPLÄGG

En vidareutbildande del för pedagogerna inom ett Land Art projekt för förskolebarn kan med fördel innehålla två delar: föreläsning med bildvisning + hands on workshop utomhus.

2-timmars pass under APT varav dryga timmen ute (varav 30 minuter för pedagogerna att skapa Land Art), resten inne (föreläsning med bildvisning ca 40-45 min). APT betyder ArbetsPlatsTid och sker en gång i månaden – aktiviteter på APT behöver inte planeras in med lika lång framförhållning. APT börjar vanligtvis 16:30 eller 17:00 och håller på två timmar.

Heldag: workshops och föreläsning på studiedag. Detta behöver planeras in med lång framförhållning, vanligtvis har förskolorna två studiedagar/termin - oftast en i början och en i slutet.

APT + studiedag Ibland kan man få möjligheten att vidareutbilda först på APT på eftermiddagen och sedan på studiedagen därpå. Förslagsvis håller man föreläsning på APT och sedan en längre workshop dagen därpå. Man behöver då ha förberett mer uppgifter till pedagogerna – kanske först gruppuppgifter för att sedan avsluta med ett större gemensamt Land Art projekt som visar på vad man kan åstadkomma många tillsammans? Eller så jobbar man med mindre grupper i flera omgångar.

KOM IHÅG ATT PEDAGOGERNA INTE ÄR KONSTNÄRER!

Eftersom pedagogerna troligen inte har en konstnärlig utbildning kan uppgiften att skapa Land Art upplevas som svår. Oftast är det för svårt att bara arbeta utifrån frågeställningar som "vad kan man göra med ett träd?" – de behöver mer hjälp. Man måste därför vara tydlig och komma med exempel. Särskilt viktigt är detta om man inte har bildvisning och föreläsning innan workshopen. Vad menar man med att skapa rum, vad kan former innebära (grundformerna), vad är ett mönster? Varför portal och väg – och hur? Oftast är tvådimensionell verk på marken, det vackra och det dekorativa, lättast att förstå. Att greppa det mer skulpturala som plats innebär är svårare, och rörelsen i rummet är riktigt svårt.

Berätta t ex om tydlighet genom kontraster:

- Yta/Linje – material ligger tätt i kontrast till omgivningen
- Mellanrum – fylla eller tömma?
- Färg – ljust mot mörkt eller kontrast i kulör
- Stort mot litet

Dela gärna ut uppgifterna till grupperna på papperslappar med lite extra tips om hur man kan tänka

SAMLA LÖV

ordna och sortera (färg, form, storlek), fläta, sätt samman, trä upp eller häng upp. Vad kan man göra med löv? Vill man skapa en yta? Flera kontrasterande ytor? Hängande/på marken/ runtomkring något? Eller vill man tänka linje? På mark/sten/träd/i luften(som girlang). Eller vill man göra mönster?

PORTAL ELLER VÄG

Förstärk något som redan finns eller skapa helt nytt. Leder portalen/vägen till något? Något befintligt eller något ni skapar? (sista inte ett måste!). Man kan kombinera både väg och portal. Hur gör man för att det skall synas att det är en portal eller väg? Tänk förtätning (material som hänger/står ligger tätt) eller att ta bort.

GÖR FORMER PÅ MARKEN OCH FYLL

Mönster eller repetition? Geometriskt (grundformerna)? Föreställande?Tänk material: som ligger tätt (linje/yta), som skiljer sig mot det runtomkring i färg (ljusare/mörkare/kontrasterande kulör) och riktning

TRÄD

Använda utrymmet mellan träd - på marken eller i luften. Kan man fylla utrymmet? På marken eller i luften mellan? Kan man skapa en vägg eller något av ett rum? Eller använd bara ett träd som utgångspunkt. Vad kan man göra med ett träd? Kan man smycka det? Kan man göra om det till något annat? (ser det redan ut som någonting? Ett troll, en drake osv) Kan man markera det, t ex runt omkring på marken?

EXEMPEL 2-timmarspass under APT

FÖRELÄSNING MED BILDVISNING 40-45 min

Land Arts upprinnelse (t ex Spiral Jetty) och vad för strömningar inom konsten som hade inflytande - såsom minimalistisk abstrakt skulptur, performance och installation - så man sedan lättare kan förstå olika aspekter hos Land Art idag. Landskapet och platsens betydelse betonas - att vara ute i naturen. Kom ihåg att många kanske inte är insatta i samtidskonst.

Land Art idag exemplerat med många foton. Grupperas gärna utifrån olika koncept som är lätt-förståeliga exempelvis:

- Geometriska former och mönster
- samla och sortera
- öppning/portal
- säsong och förändring
- skeende och upplevelse

Varför Land Art för barn? Eventuellt med bilder från ens egna workshops alternativt bilder på Land Art som barn skulle kunna göra. Vad man säger här beror på vad man själv har för övertygelse.

pedagogernas och konstnärens roll i projektet

berätta för pedagogerna på förskolan om det är ett samarbete/ett möte man vill komma fram till med projektet - eller om det är mer av ett skådespel. Var tydlig med att berätta vilka olika roller som finns och hur man som pedagog förväntas medverka till detta.

hur man kommer att arbeta under projektet (kortfattat) med barnen, antal tillfällen, om man får uppgifter mellan tillfällena, om man får inspirationsbilder osv. Man behöver inte berätta vad man kommer att göra, det kan vara en överraskning och är bra att hålla öppet eftersom man kan behöva anpassa efter väder och andra yttre förutsättningar man inte råår över.

WORKSHOP UTOMHUS:

1 h (varav ca 30 min skapa Land Art)

Man bör ha besökt plasten tidigare, eller fått foton skickade.

Inledande möte med Land Art ”i verkligheten”

Man kan ha förberett ett enklare Land Art verk för pedagogerna att möta ute. Man kan välja att inte berätta att de skall få se Land Art – utan man träffar bara på det, som en överraskning.

Kort om Land Art. Hur man tänkt med verket med betoning på plats, materialitet och upplevelse. Om workshopen inte har föregåtts av föreläsning berättar man även lite enkelt om Land Arts upprinnelse, och vad Land Art kan vara idag.

Själva workshopen

pedagogerna delas sedan in i grupper (3-5 personer) och får i uppgift att tillsammans skapa Land Art utifrån olika kriterier. Om man har många pedagoger kan det var intressant att låta varje kriterium tilldelas två grupper. De olika utgångspunkterna brukar få dem att skapa helt olika Land Art. Nu skall de inte behöva tänka på om barnen kan göra det – utan bara själva känna möjligheter.

Förslag på uppgifter/kriterier

- plats (skapa en plats eller hitta en plats)
- utgå från specifikt material (blommor, pinnar, stenar osv)
- koncept (samla och sortera, portal, väg)
- markera och framhäva
- dekorera
- bygga skulptur (enkel tydlig form)
- bygga mönster, form eller bild på marken

Avslutande genomgång tillsammans:

- Vad var er uppgift?
- Hur tänkte ni?
- Var något svårt?
- Kan man göra det här med förskolebarnen?
- Om inte, varför? Kan man anpassa det till förskolebarnen?
- Fick ni några nya tankar?

INTRODUKTION MED BARNEN (inomhus på förskolan)

Introduktionen är till för att introducera Land Art och en själv som konstnär, men också för att lära känna barnen lite. Om man redan har beslutat att koppla samman med bok, göra ett äventyr eller arbeta utifrån ett tema kan man koppla samman med detta redan nu i intron lite enkelt. Det behöver inte vara stort. Om man inte har möjlighet att träffa barnen innan första Land Art workshopen behöver man vara mer beredd på att ändra lite i upplägget – ifall det inte funkar som man trott.

EXEMPEL kort intro

tid ca 20 minuter
max ca 15 barn/grupp (beror på förskolans bedömning)
kräver inga större förberedelser

- Man introducerar sig och barnen får säga sina namn
- Lite kort: vad gör en konstnär?
- vi ska göra Land Art – det är också konst, Fråga barnen om de gjort land art tidigare - *Byggt koja samlat stenar... Då har ni provat på Land Art redan utan att veta om det!*
- barnen får känna på lite naturmaterial

känna på naturmaterial

- Plocka fram lite naturmaterial (blad, blommor, kottar, pinnar nypon, stenar osv) Ha det inte framme från början det distraherar.
- visa på materialet, fråga vad man kan göra
- Om barnen inte kommer på något, börja själv; lite mönster, kanske en mandala som växer fram. Mandalas är bra för man kan bygga utåt och alla kan vara med.

Låta barnen vara med och prova, kanske dela i två grupper om man gör mönster och former. Eller om barnen har svårt att samsas; ge tydliga instruktioner och begränsningar – *ni får varsin sådan, varsin sådan* - och man bygger så en stor mandala tillsammans.

Man har inte så mycket tid och meningen är att visa lite enkelt på vad som komma skall, men också för att känna av barnen.

Man märker oftast lätt:

- om det är mycket tävling
- om barnen är van att samsas
- om barnen jobbat med mönster, geometriska former eller mandalas
- om barnen är ovana vid naturmaterial (om de t ex tycker att det är smutsigt och luktar konstigt - när det bara luktar skog)

EXEMPEL lång intro

tid ca 40-45 minuter

max ca 15 barn/grupp (beror på förskolans bedömning)

kräver mer förberedelser

- Man introducerar sig: jag heter xxx och är konstnär.
- Lite kort: vad gör en konstnär?
- vi ska göra Land Art – det är också konst, Fråga barnen om de gjort land art tidigare - *Byggt koja samlat stenar... Då har ni provat på Land Art redan utan att veta om det!*
- barnen får känna på lite naturmaterial (se kort intro)
- Bildvisning Land Art - och frågor

Det är oftast bra att begränsa vissa delar av introduktionen om man ska hinna med bildvisningen också - intron tar annars lätt för lång tid. Ett sätt är att barnen inte säger sina namn *Idag skall vi koncentrera oss på mitt namn – nästa gång vi ses lär jag mig era namn.*

Visa bilder på Land Art

Inte för många bilder (ca 10) Fråga barnen vad de ser. De kommer att säga spännande saker. Bäst är en variation av exempel och att i slutet också visa "svårare bilder" som handlar mer om skeenden, performance osv. t ex Andy Goldsworthy "regnskugga" (se "Land Art")

- ge barnen instruktioner innan bilderna börjar visas, få dem att fokusera på t ex:
 - vad man har använt för material
 - hur man tror konstverket är gjort
 - vad det ser ut som
- Instruera gärna barnen att räcka upp handen när de vill säga något.
- fråga ibland även barn som inte räcker upp handen

avslut: och det är Land Art vi skall göra tillsammans ute i naturen, vi skall prova olika sätt.

WORKSHOPS FÖR BARNEN

oavsett metodik behöver man överväga:

- mötes-/samlingsplats
- plats i naturen för att göra Land Art
- om man ska ha ett särskilt avslut

MÖTES/SAMLINGSPLATS

Eftersom man oftast förberett något på plats som man inte vill lämna obevakat länge och troligen har med sig utrustning/material är det bäst att mötas ute i naturen. Mötesplatsen bör vara tydlig, t ex en sten vid skogsbrynet eller där stigen börjar. Ibland kan mötesplatsen vara samma plats som samlingsplatsen där man sätter sig ned tillsammans. Ibland kan man med fördel ha först en mötesplats och sedan en samlingsplats längre in i skogen, t ex runt ett Land Art verk eller närmare platen där man kommer göra Land Art.

PLATSEN I PLATSEN FÖR LAND ART

Var i naturen mer specifikt väljer man utifrån:

Förutsättningarna för Land Art; konstnärliga möjligheter (rumsliga och sceniska) och praktiska/materiella möjligheter (ex markens beskaffenhet, tillgång till material, en lutning som gör att det är lättare att se något på marken eller massa sly som kan flätas till en portal som står sig). Man tar även hänsyn till hur pass ostört man kan vara där.

Om barnen skall se varandras konstverk. Fortsätter de olika grupperna på ett och samma verk? Eller vill man inte avslöja vad man skall göra – och bör därför vara på olika platser med lite avstånd?

Med tanke på att platsen inte distraherar genom att locka till annan lek; exempelvis rinnande vatten, ett spännande kojbygge, barnens gungträd, en öppen lutande backe som gjord för spring eller att rulla neråt.

Övre foto: här har jag skapat en tydlig samlingsplats som vi använde varje gång. Stockarna hittades på olika platser i skogen och jag rörde bort grenar och skräp från platsen.

Undre foto: det är oftast bra att ha samlat material innan, så det finns tillräckligt. Här är det extra material som jag tagit med för att plocka fram som komplement till det barnen skulle samla - så de skulle få en större variation att arbeta med.

AVSLUT

Har man någon särskild tanke med hur början och avslut hänger ihop? Binder det ihop med ens metodik? Tycker man att ett tydligt avslut är nödvändigt?

Vad vill man få ut av ett tydligt avslut?

- Är det för att samla gruppen?
- Är det för en gemensam reflektion?
- Är det för att höra hur barnen haft det?
- Är det för att lyssna in vad barnen lärt sig?
- Är det för att skicka med barnen något till förskolan?
- Är det för att barnen ska känna att de medverkar?

Beroende på vad man vill få ut av sitt avslut:

- skapa en rutin (ramsa, ritual, sång) och att markera att det är slut
- samlas och be barnen berätta vad de blev nyfikna på och vad de undersökte
- samlas och fråga "vad mer kan man skapa med material vi gjorde konst med idag?"
- samlas och ge barnen en uppgift till nästa gång
- samlas och knyta an till något i den inledande samlingen

Man behöver inte alltid ha ett tydligt eller längre avslut (om det inte är viktigt för ens metodik). Om barnen är väldigt engagerade i aktiviteten kan det kännas synd att bryta upp när de håller på som bäst – det kan då vara bättre att fortsätta ända tills det är dags att gå tillbaka till förskolan. Man kan till exempel bara lägga in ett musikstycke som alarm i telefonen - och spela samma musik varje gång det är dags att sluta.

Dock är det bra att avsluta lite tydligare allra sista gången, så barnen känner att de får säga hejdå.

METODIK

Det är bra att ha *en övergripande form, ett återkommande tillvägagångssätt* för alla workshoptillfällen. Formen och strukturen - metoden - är ett sätt att rikta fokus och kan användas för att få barnen att tycka det är spännande. Barnen känner sig också trygga av upprepningsen. Andra, tredje gången börjar man märka att barnen vet vad de skall göra, att de känner igen sig.

METOD 1: ATT STÄLLA FRÅGOR

Genom att ställa frågor får man sina elever att tänka själva. Man utgår från något - som i det här fallet ett Land Art verk - ställer öppna frågor och uppmuntrar eleverna att reflektera och komma med svar.

Den här metoden fungerar oftast oerhört bra med barn. De har många svar och funderingar eftersom de är öppna för fler möjligheter - och mindre rädda för att svara fel - än vuxna. Metoden att ställa frågor fungerar i många sammanhang, men tar ofta tid. En förutsättning för att använda den här metoden under sin Land Art workshop är att man som konstnär har förmågan att formulera öppna frågor till barnen - och att man sedan kan lyssna lyhört. Metoden skapar förutsättning för nya arbetssätt och nya Land Art varianter som barnen kanske kommer på - och som man som konstnär kanske inte själv har tänkt på, men kan ta vara på.

Varför välja denna metod? Metoden ger möjlighet till större interaktion med barnen och mer kreativ frihet.

Ålder: Bäst för lite äldre barn (4 år och uppåt) och barn som behärskar språket eftersom man behöver kunna uttrycka sina tankar i ord

Förberedelser: Kräver mer förberedelser på plats, det är viktigt med tydliga och genomtänkta övningar och exempel på Land Art.

Övrigt: Man kan själv inte dokumentera så mycket av själva arbetsprocessen eftersom man behöver vara uppmärksam och lyssna på barnen hela tiden, vilket är svårt med en kamera emellan.

Tips: Även om frågor och svar inte skulle vara den övergripande metod man väljer, är det ändå bra att använda tekniken i viss mån. Interaktionen blir större; barnen bjuds in att reflektera och de får möjlighet att påverka.

EXEMPEL ställa frågor

Med hjälp av frågor riktar man fokus och ger barnen inspiration och impuls till det som komma skall. Eftersom frågorna skall vara öppna blir de liknande frågor oavsett vad man skall göra. Man visar och frågar.

Samling

En tydlig samlingsplats runt ett exempel på Land Art och material man skall jobba med.

- Vad tror ni vi skall göra idag?

- Hur har jag gjort? Varför? Vad ser det ut som? Varför har jag gjort rent marken under? Vad tror ni jag gjorde först? Vad kan man göra mer?

Alternativt: man brer ut olika material, flyttar runt och frågar om det, vilket får barnen att se skillnader och kontraster.

- Varför syns inte det här men det här? Om jag gör så här? Hur skall jag göra för att ...? vad kan man använda det till mer?

- Vad tror ni vi skall göra idag?

- Vi skall måla med löv! Vi skall göra en regnbåge! Vi skall jobba med färg! Vi skall lägga löv på marken och det skall vara randigt

- Hur har jag gjort? Varför? Vad ser det ut som?

- Du har ordnat. Färgen är det finaste. du har lagt alla med ovansidan upp för det tyckte du var bäst. det gör inget att bladen ser olika ut (visar sig handla om att man tänker mer på färgen än formen) det ser ut som höst, som en glass, som regnbågen ... Först la du en fyrkant med pinnar, sen fyllde du i mitten. Man kan göra andra former - rund ring, triangel, stjärna, ett ansikte - eller en bil!

Samla material

- *Vad behöver vi?*
- *Var hittar vi det?*
- *Hur mycket behöver vi?*

Hitta plats för Land Art

Fundera även kring platsen med barnen. Led barnen mot en lämplig plats, det kan annars ta för lång tid att gå runt och leta. Rikta fokus på t ex en form, ett mellanrum, en stor sten, en ruta.

- *var ska vi göra Land Art?*
- *varför här?*
- *Kan vi göra platsen bättre, tydligare?*

Skapa Land Art

- *Vad var det vi skulle göra egentligen? Vad såg vi förut?*
- *Vad kan man göra?*

Avslut

- *vad för annat kan man göra med de här materialen/verktygen?*
- *vad för annat material skulle man kunna använda?*
- *vad tror ni man tänker när man träffar på det här mitt i skogen?*

EXEMPEL ställa frågor

- ***Vad behöver vi? - Hur mycket behöver vi?***
- *vi behöver olika färger. Vi behöver pinnar också, kanske något annat fint. - Vi behöver MÅNGA!*

- Vad var det vi skulle göra egentligen? Vad såg vi förut? Vad mer kan man göra?

- Vi gör med pinnar först, sen fyller vi. Jag vill göra i mitten först, som en blomma. Vi gör inte randigt, eller regnbåge - vi gör flera fyrkanter tillsammans. Jag vill ha baksida, de ser annorlunda ut-. titta - mer rosa på baksidan

METOD 2: SAGA eller ÄVENTYR

Man skapar en saga eller ett äventyr för barnen att delta i – där mötet med (förberedd) Land Art ute i naturen blir en del av upplevelsen och själva skapandet av Land Art är ett mindre inslag. Man får uppdrag och följer spår. Barnen får se olika sorts Land Art i smått (spåren) och i stort (det man skapar tillsammans). Man visar också barnen olika tekniker – så de får verktyg att själva fortsätta.

Varför välja denna form?

- Om det är en längre väg att gå i skogen tills man kommer till en bra plats kan man låta detta bli till en viktig del av upplevelse i workshopen, inte bara en sträcka att tillryggalägga.
- Om man arbetar med barn som tycker mer om att röra på sig än att sitta still. Man kan leda dem i cirklar och göra sträckan lång, även om det egentligen är en kort sträcka att gå.
- Om platsen för Land Art har väldigt begränsade möjligheter – i landskapet/i naturligt material på plats/ kan denna form tillföra mycket.

Ålder: Fungerar väl även med yngre barn (från som yngst 2 år) då tiden med fokus på att göra Land Art blir kortare.

Förberedelser: Kräver visserligen en del förberedelser – både på plats och innan - men man kan återanvända idéer eftersom man utgår mindre från platsens förutsättningar (anpassar sig snarare) och eftersom man har med sig mer förberett material.

EXEMPEL saga/äventyr

Mötesplats

Barnen och konstnären har fått i uppgift att ha ett äventyr tillsammans. På mötesplatsen – som är samma varje gång – får barnen ett uppdrag: man skall följa spår som leder vägen.

Följa spår, ledtrådar och få uppgifter på vägen

Spåren och ledtrådarna är i form av enkel Land Art. Barnen får skärpa ögonen alltmer för varje workshoptillfälle, eftersom Land Art spåren blir allt mindre uppenbara.

Uppgifter på vägen

Då och då utefter vägen, vid någon liten Land Art installation, hittar barnen en uppgift; man skall samla ett särskilt material. Exempelvis: *samlar lika många och tjocka pinnar som dina fingrar - men dubbelt så långa*

Skapa Land Art

Framme: uppgift att skapa Land Art, ett större verk som varje grupp fortsätter på. Och instruktionen *när musiken börjar spela är det dags att avsluta och se vad vi har gjort tillsammans.*

Avslut

Samling i ring runt det man gjort. Reflektion: *vad tänker den som råkar på det här konstverket? Kan man göra något annat på liknande sätt?*

VARIANT spår och avslut

Barnen har på vägen fått plocka upp de enklare Land Art verken och får i uppgift att på vägen tillbaka skapa nya spår (Land Art) på liknande sätt - för att andra skall kunna hitta vägen. Den här varianten kan vara lösningen om barnen blir färdiga alltför snabbt.

I den här workshopen deltog endast de äldsta barnen, som skulle börja förskoleklassen till hösten. De flesta kunde läsa och att läsa uppgifterna blev därför en spännande del av workshopen, större än ursprungligen tänkt. Om man upptäcker ett stort intresse för ett delmoment är det bara att tillvarata det!

Tillsammans skapade vi vad barnen kallade "rymdblommor". Tekniken vi använde var en kombination och utveckling av vad vi gjort under två tidigare workshoptillfällen: att med spett göra ett ordentligt hål i marken för att förankra en gren och att fästa blomblad på små pinnar. När barnen återkom till förskolan bad flera av dem om att få lera att arbeta med - och fortsatte sedan skapa egna varianter av rymdblommor.

nästa uppslag: ett fält av rymdblommor

METOD 3: KOPPLING TILL EN BOK ELLER FIGURER

För att förskolan skall kunna fortsätta och integrera Land Art med ordinarie metodik eller pågående tema kan man välja att koppla sin serie workshop till en bok eller litterär figur. Kanske jobbar man litterärt med temabok/årssaga på förskolan? Eller jobbar man med ett tema som kan kopplas samman med en litterär figur eller bok? Förskolan har kvar kopplingen (bok/boksida) efteråt – så det kan lättare bli en fortsättning och något återkommande för förskolan.

Hur?

- Kanske finns det en bok som passar det pågående temat – t ex årstider – och man kan välja att läsa ur boken varje gång för att koppla samman? Fråga pedagogerna.
- Eller har man på förskolan en temaboken och något i den som går att använda?
- Har man en temabok, men som saknar den koppling man behöver? Då kan man skapa den själv. Kanske får man ett brev från figurerna i boken med uppgift att göra Land Art? Eller en försvunnen boksida som man råkat hitta - som handlar om det man skall göra?

Förberedelser: Man behöver läsa in sig på boken/figuren och lägga lite tid på att själv skapa något dagarna innan, något att skicka. Det kan vara ett brev, eller kanske en kompletterande boksida. Om man behöver skapa en egen boksida krävs det en hel del förberedelser - troligen både bild och text. Man kan då välja att göra själva Land Art exempel och övningar enklare – så att förberedelsetiden inte blir alltför lång.

Ålder: oftast kan man anpassa även till yngre barn. Eftersom den litterära kopplingen är central kan man låta skapandet av Land Art bli en mindre och enklare del, det blir då mer att man visar vad Land Art kan vara.

EXEMPEL koppling bok

Förskolan har litterär profil och jobbar med en temabok/årssaga som man gärna vill sammankoppla med, så att Land Art upplevs som en del av samma tema. Boken handlar om Kanel och Kanin, årstiderna och naturen (vilket passar bra) men det är svårt att riktigt hitta bitar i boken som man kan koppla till Land Art.

Lösningen blir att konstnären fått försvunna sidor från boken - som fantastiskt nog handlar om Land Art och förändringen i naturen under våren och Kanins kusin Hare - och kan infogas på olika ställen i boken. Det är ett liknande arbetssätt som förskolans egna, där man ofta ritar av figurerna, sätter upp dem på väggarna och utvidgar teman som man finner i boken.

Introduktionsmötet

konstnären har fått ett brev från Kanel och Kanin, figurerna i boken, och i uppgift att göra Land Art tillsammans med barnen på förskolan. *Vilka är de här figurerna Kanel och Kanin?* Konstnären vet inte, men det gör barnen som gärna berättar.

Samlingsplats (workshop)

Alla sätter sig i ring vid den förberedda samlingsplatsen (med ett Land Art exempel) och läser det konstnären fått i posten: ett nytt brev + en förlorad boksida. Man skickar runt boksidan så att alla barnen kan se ordentligt.

HELA BACKEN FULL

*Träden är nu gröna
o dagarna snart bra sköna
Kanin vill göra mera
konst som behöver flera
- Kanel, vem tror du kan hjälpa till?
- Ekorre och din kusin Hare, dom vill!*

*En två tre fyra Mandalas dom skapar
Det blir så fint att dom bara gapar
- som blommor, cirkel och kvadrat
Allt på en gång, man är då inte lat!*

(text och bild av konstnären)

På samlingsplatsen var det förberett en stor mandala, med olika former (blommor, cirkel och kvadrat). Man reflekterar tillsammans över att det är tydligt att gröna blad inte syns lika bra mot gräsmattans gröna yta som blommorna i starka färger.

Land Art uppgiften

Vad gör de på baksidan? Text och bild ger instruktioner till det man skall göra. Konstnären frågar barnen om det man har läst och vad man såg i illustrationen. Man hänvisar till det man förberett (Land Art) och tittar på materialen. Konstnären hade ju fått baksidan, redan läst och har hunnit prova lite.

Samla material, hitta plats, göra Land Art

Utifrån slutsatser från boken och figurerna: *om vi skall göra som figurerna i boken, vad behöver vi då? Vad var det de gjorde?*

Avslut

Man läser om sidan igen och ser om man gjorde annorlunda (inte fel!) eller likadant som figurerna i boken. Kanske får barnen en uppgift till nästa gång som kopplas samman till baksidan.

Avslut allra sista workshoptillfället

Barnen får ett avslutande brev med uppgiften att "lära sina föräldrar och andra barn på förskolan om Land Art"

EXEMPEL koppling bok

INNEHÅLL: LAND ART

Förutom en genomgående metod kan det vara bra att ha en övergripande tanke bakom *innehållet* i serien workshops.

Exempelvis:

Platsens möjligheter

Den röda tråden kan vara att man gör Land Art endast utifrån vad som är möjligt på platsen och med tillgängliga material. Avsikten kan vara att därmed visa pedagogerna vad man kan göra med det som finns nära till hands och på så sätt göra det lätt för att förskolan att fortsätta.

Fördjupning

Användning av material eller koncept som man utvecklar och fördjupar gradvis för varje workshop. Bäst om tillfällena är nära varandra. Exempelvis:

- höstlöven/vårens blommor och vad man kan göra för olika sorters Land Art med dem
- Olika sätt att jobba med rumslighet; portal, väg, en markerad plats

Årstidernas växlingar

Sammanlänkande tanke; förändringar i naturen och de nya material och möjligheter detta innebär.

Prova de olika formerna av Land Art;

tvådimensionellt (ex skapa former på marken), tredimensionellt (ex arbeta runtom träd och stenar, skapa mer skulpturalt), rumsligt tänk (skapa en plats). Det behövs längre tid emellan tillfällen eftersom det är så pass olika saker som utforskas och barnen kan behöva smälta mycket. Det är nästan en förutsättning att man fortsätter jobba på förskolan mellan tillfällena och fördjupar sig

Vad Land Art kan vara i det lite större, som konst

Land Art som upplevelse. Ett mer "konstnärligt koncept" Det är redan bestämt innan vad det skall bli och barnen blir medskapande i konstnärens vision. Man bygger ett större Land Art verk och man kan ha med sig naturmaterial som ger större effekt. Konstnären visar på vad man kan åstadkomma många tillsammans och kan innehålla mer komplexa tekniker, tekniker som barnen sedan kan använda till annat.

Om det går längre tid mellan tillfällena:

Skicka gärna förskolorna en handfull bilder på Land Art (ca 4 st), en vecka innan innan varje workshop-tillfälle. Även om förskolorna säger att de vill och kommer att jobba med Land Art mellan workshoptillfällena är det inte säkert att det verkligen kommer att ske. Bilderna fungerar som en påminnelse om Land Art för barnen och får gärna peka framåt, mot det nya man kommer att göra – som en förberedelse.

Om man jobbar med lång framförhållning:

Om Land Art projektet planeras med framförhållning kan förskolan välja att prioritera Land Art genom jobba med ett tema som kan sammankopplas med Land Art. Man kan också berätta att förskolan kan förbereda för projektet genom att jobba med t ex:

- Grundformer
- Mönster
- Mandalas
- Abstraktion
- Skapa rum (plats). Vad är en plats?
- Årstider

SJÄLVA WORKSHOPEN

exempel på olika innehåll för ett tillfälle

EXEMPEL allt är brunt

En bra 1:a gång; i mars eller tidigt i april. Barnen ser vad som finns ute i naturen innan våren kommit igång, vilka material man kan hitta (pinnar, bruna löv, torrt gräs, kottar etc), hur materialen ser ut och utforskar sedan hur man kan använda dem. Man gör Land Art med det enkla och det som finns nära tillhands. (Kan också göras sen höst, men vädret brukar vara sämre då.)

vad utforskas:

- naturmaterialen – materialitet, färger, storlekar och olika struktur. Man uppmärksammar olikheter: fram och baksida kan ha olika färg, pinnars tjocklek, kottars storlek osv.
- Hur man kan använda materialen. Hur man får något att synas bättre. Exempelvis att saker som ligger tätt är lättare att se (kottar i en rad). Att det behövs många av ett material för att kunna skapa. Blad kan strös ut nära varandra och i olika former. Det är som att man fyller i eller ritar linjer. Uppmärksamma hur kontrast i färg (olika bruna, ljusare/mörkare) och form (avlångt/runt, stort/litet) kan användas
- Hur man kan skapa riktningar.
- Hur man kan arbeta med grundformer, mönster.
- Att våren kommer snart: kikar på små skott under löven. Det här kan vara första delen i en serie där man tillvaratar möjligheter under skiftande årstider.

Varianter: bokstäver, former, rita med pinar och material - och fotas med det man gjort. Barnen lägger sig på marken bredvid och i det man "ritat"; i huset, på en stol, håller i paraply ...

förberedelser: Att samla och "plantera" material innan workshopen är troligen ett måste och även mellan varje grupp. Man behöver mycket material och barnen plockar snabbt rent. Kanske vill man komplettera med lite material insamlat någon annanstans för att få en ännu större variation och mångfald av brunt? Mer blad, bark och gräs t ex.

→ förskolans fortsatta arbete efteråt

EXEMPEL blomsteräng av rosenblad

Barnen följer rosenblad och plockar rosor i skogen under tidig vår. De överraskas sedan av en redan påbörjad blomsteräng där barnen får i uppdrag att fortsätta och göra den större. Är främst en upplevelse av Land Art, som en överraskning i skogen. Konstnären vill visa vad Land Art kan vara – estetiskt tilltalande. Det är bestämt vad man skall göra. Kan fungera som ett 1:a workshoptillfälle. Kan med fördel ingå i ett äventyr/saga. Kan göras till en magisk ritual som en del av ett äventyr: man får våren och sommaren att komma genom att skapa en blomsteräng.

vad utforskas?

- Det oväntade/överraskning – rosor växer inte i skogen, rosor växer inte under tidig vår (olika årstider krockar).
- Färgerna och det estetiska. Att skapa något vackert tillsammans. Njuta av blommornas doft. En sagoaktig överraskning för någon annan.
- Finmotorik och teknik; hur man sätter blombladet på en pinne. Teknik för detta och val av pinne. Kan man göra på lite olika sätt? Stor koncentration och fokus – ett lugn brukar infinna sig.
- Man får lära sig ett särskilt trick för att plocka isär rosorna så att man får av alla blombladen hela.

förberedelser: Man använder köpe-rosor, konstnären har noggrant valt plats

varianter: man fäster rosenblad på träd och grenar. Man markerar former och sedan pinnar med blomblad. Man trär upp rosenblad på tuvgräs och får sig en krans eller ett halsband. Varianterna kan bli en fortsättning vid nästa workshop-tillfälle, då man bygger vidare och gör det mer komplext.

Observera: Lite för finmotoriskt för många 3-4-åringar. Blombladen går lätt sönder (rosenblad är bäst, de håller ok). Men om det görs som ett kort moment under en workshop med äventyr - där de mindre barnen bara provar på (kanske i samarbete vuxen) - kan det gå. Att klara av att sätta ett blad på en pinne blir då en bedrift man är stolt över.

Tips: det här är en workshop som det är bra att "ha i bakfickan" - om platsen är svår och det inte finns mycket material att använda där - eller om t ex våren kommer senare än beräknat och man inte har något att jobba med (man har redan använt "brunt" och detta får bli tillfälle 2)

EXEMPEL måla mönster/fästa blommor o blad

Man förflyttar sig upp från marken och förändrar befintliga tredimensionella former genom att måla eller klä dem med något. Fungerar bra som ett 2:a workshoptillfälle och t ex en fördjupning i ett material (som höstlöv eller blommor). Man kan göra antingen det ena eller det andra – eller både och.

Målning görs med lervälling – och kan användas för att förstärka en form eller för att dekorera.

Man kan klä stenar, träd mm med hjälp av hemkokt klister och allt möjligt som låter sig fästas (inte för tungt!) – lättast är blommor och blad.

Klister

- 1 del mjöl + 4 delar vatten
- Vispa först ihop allt kallt
- värm sedan på spisen under omrörning
- Fortsätt koka på låg värme
- rör HELA tiden tills det börjar tjockna ordentligt

Klistret håller ca tre dagar och bör förvaras i kylskåp.

vad kan utforskas

- form
- yta och mönster
- volym
- förstärka
- det dekorativa

förberedelser: koka klister, hitta lera (bra om det finns någonstans i naturen så barnen kan vara med och göra mer lervälling)

Variant: kan användas mer rumsligt eller skulpturalt. Rumsligt är dock svårare att förstå och bör isåfall vara en utveckling av konceptet – kanske tillfället därpå och med de äldsta barnen.

EXEMPEL struktur av äpplen/pinnar

Konstnären har med sig massa vildapel-äpplen och barnen får i uppdrag att samla pinnar i en särskild storlek. Man sammanfogar sedan äpplen och pinnar och åstadkommer alla tillsammans ett 3D-byggande. Varje grupp fortsätter på tidigare grupperns bygge.

Fungerar bäst som ett 3:e eller 4:e tillfälle, man behöver ha gjort enklare Land Art innan. Metoden att ställa frågor passar bra; barnen får se en konstruktion och reflektera över hur konstnären kan ha gjort, vad för sorts pinnar som behövs (tjocklek/längd), vad man kan bygga, hur många "ben" behövs för att få balans mm. Om man skall bygga något mer komplext bör barnen vara äldre.

vad utforskas:

- att sammanfoga
- konstruktion
- balans
- 3-dimensionalitet
- samarbete – det går mycket lättare om man hjälps åt.

förberedelser: vildapel-äpplen samlade på annat ställe, om det inte finns naturligt på plats. Man kan också behöva rensa en plats från grenar och annat för att möjliggöra ett stort bygge.

Varianter:

- använd lerklumpar istället för äpplen
- bygga en särskild struktur alla tillsammans; inhägnad, en lång mur/vägg, en orm
- Bygga runt något (t ex träd, gren), sammanfoga med befintligt träds grenar, bygga former ovanpå dött liggande träd, ovanpå stora grenar
- Bygga former i mindre grupper; enkel kub, enkel pyramid, kan man bygga en boll? (äldsta barnen)

tips: lämna kvar överflödigt material i skogen och uppmana förskolan att komma och fortsätta med materialet en annan dag

EXEMPEL upp i luften – skapa rum

Som ett 3:e eller 4:e tillfälle kan man arbeta med rumslighet och skapa ett rum i naturen. Platsens speciella möjligheter avgör då mycket. Man skapar väggar med hjälp av bladgirlinger och tuvgräs, och kan fläta väggar och portal av sly (direkt där det växer), eller med hjälp av grenar som man sticker ned i marken. Mellanrum är viktiga.

Ringar i tuvgräs eller maskrosstjälkar – som långa kedjor eller fästes samman till ett "nät"

Bladgirlinger som fästes med småpinnar

Sly som på plats tvinnas samman och kompletteras med lösa grenar och smågrönt

vad utforskas:

- sammanfoga
- olika former av tekniker för konstruktion
- rumslighet

förberedelser: hitta en riktigt bra plats och helst något av materialen närheten (samla extra!).

EXEMPEL heldag

Som ett avslutande tillfälle kan man ha en heldag ute i naturen med alla barnen tillsammans. Barnen delas in i mindre grupper med en ansvarig pedagog per grupp. Man arbetar dels med något mer komplext (se tidigare exempel) där konstnären är med mesta tiden, dels med några parallella enklare uppgifter som pedagogerna kan leda efter instruktioner. Kan för pedagogerna bli lite av ett test inför deras fortsatta arbete med Land Art på förskolan.

Enklare uppgifter:

- Grundformer med naturmaterial
- Mandalas
- rita och skriva med naturmaterial
- testa och fota skeende; slänga upp blad, blommor osv i luften (som Goldsworthy, se Land Art)

Man pausar med lekar då och då.

Avslut: skapa något stort alla tillsammans med en stor mängd material som samlats in under dagens lopp, exempelvis pinnar

Förberedelser: noggrann planering (flera uppgifter), instruktioner skickas till pedagogerna som förberedelse. Pedagogerna behöver planera in lekar, fruktstund, lunch och vatten.

OBS! Ansträngande för konstnären som leder dagen, inte mycket möjligheter till paus. Kanske fundera på om man skall ha en assistent eller vara två konstnärer som arbetar tillsammans?

Man kan ha med ett tyg att arbeta på, för tydlighetens skull, om marken inte går att sopa ren.

GENERELLA RÅD

Besök platsen för Land Art vid ett tidigare tillfälle - om detta inte är möjligt, få pedagogerna att skicka foton och förklarande text.

Exemplifiera visuellt - låt barnen möta ett större Land Art verk eller många små. Fråga hur man kan ha gjort eller visa hur man gör.

Dela gruppen i mindre grupper (ca 3 barn) - för vissa delmoment; när man jobbar på något mindre tillsammans, när man samlar olika sorters material

Tilldela pedagogerna en uppgift - det är ett sätt att visa att de skall delta. Särskilt när man samlar material, om inte alla barnen kan göra något, t ex om det bara finns ett fåtal korgar och alla vill bära.

Ha extra material förberett, gömt – räddningen om man inte lyckas samla tillräckligt material för att barnen inte riktigt vill, eller för att gruppen kommit försent. används också för att "plantera material"

Håll ögonen öppna för möjligheter - det blommar många maskrosor, ett träd har fällts (många färska grenar/blad/barr/kottar på ett ställe), pilträd/lindor beskärs på våren (böjliga, raka grenar), var höstlöven är extra vackra, en vildapel i skogen med en hög äpplen inunder osv

Ha med vatten + handduk - om man skall jobba med något kladdigt. Dunk med ljummet vatten gör att barnen kan skölja händerna lite. Om man fyller på en stor dunk med varmt vatten på morgonen så håller det sig ljummet länge. Vatten är också bra för att kunna rengöra verktyg med en gång på plats, t ex penslar.

större sammanhang - sammankoppla med annat barnen lär sig på förskolan som går att koppla till Land Art (bokstäver, siffror, mängd, naturen, årstider) och socialt samspel (samarbete, vänta på sin tur).

UTRUSTNING - BRA ATT HA

- regnkläder och gummistövlar
- diskhandskar, arbetshandskar
- vattentäta vantar (+ extra par vantar)
- vattentät väska/ryggsäck/"dramaten"
- presenning + rep
- korgar
- hinkar med lock
- påse för skräp
- stora Ikea-påsar
- Snören (hjälp till raka linjer mm)
- Penslar
- Sax
- Kniv (ej för barnen!)
- Spade
- Kratta/räfsa/sopkvast
- Spett (göra hål i marken)
- vattendunk (varmt vatten) + handduk
- kamera

snöre fäst mellan pinnar fungerar som ett verktyg för att göra rakak linjer eller kan användas som en stor passare. Snöret och pinnarna är blåmålade så att de inte skall försvinna så lätt.

NÄR DET INTE GÅR SÅ BRA

Om första Land Art workshopen är första tillfället då man träffar alla barnen behöver man vara beredd på att ändra lite i upplägg/övningar – ifall det funkar annorlunda än man trott och därför inte går så bra. Men även om man lärt känna barnen lite innan, kan det hända att det inte går som man tänkt.

Fördelen med att ha flera grupper under en dag är att man då har möjlighet att göra finjusteringar för varje grupp. Större förändringar får däremot göras till nästa tillfälle.

Tiden räcker inte till (eller en grupp kommer försent)

- Förbered mer av materialet så samlandet tar mindre tid (ha extra material förberett)
- Tar det för lång tid att gå? Lägg till en liten springrusch
- Korta ned introt

"jag är färdig" - allt blir färdigt för snabbt

själva skapande av Land Art går i rasande fart

- gör samlandet till en större del
- lägg till ett avslut
- överväg att byta metodik – kanske göra det till mer av ett äventyr där själv Land Art skapandet blir en mindre del?
- Låt barnen vara med och dokumentera/posera för foto

Något barn vill inte delta

- Kanske är det svårt, fråga: *skall jag visa dig?*
- bjuda in, fråga: *vill du komma och hjälpa mig här?*
- ge en annan uppgift *vi behöver lite mer pinnar, kan du hjälpa oss?*
- låt göra något helt annat för att bli av med lite energi *spring fram och tillbaka på stigen en gång*
- stäm av lite diskret med pedagogen (vad bäst att göra?) – kanske bara låta barnet vara?

något distraherar alla barnen jättemycket

- Går det att integrera?
- Skall man fokusera på det en stund, så man sedan kan gå vidare?(t ex en ekorre)
- Skall man byta plats?

pedagogerna verkar skeptiska/trötta osv

- Fråga om det just nu är många pedagoger som är sjuka på förskolan. Kan man underlätta på något sätt för dem?
- fråga om tiderna man bestämt fungerar för dem – eller skall man ändra något?

Man känner generellt att det inte funkar - men man kan inte sätta fingret på vad - ändra något?

- bättre fokus men fortfarande med samma koncept – prova andra frågor, rikta uppmärksamheten mot något, byta plats (under dagen, med andra barngrupper)
- be pedagogerna om hjälp – varför fungerar det inte riktigt?
- ändra upplägg till nästa tillfälle
- prova att gå längre och följa spår – lägga in en mer fysisk del. Eller jobba mer grovmotoriskt

Många faktorer kan man inte påverka – som vädret, sjuka i personalen eller att barnen åt dåligt till lunch. Var inte för hård mot dig själv, ta inte allt personligt!

FÖRSKOLANS FORTSÄTTA ARBETE EFTERÅT

Man kan hjälpa pedagogernas fortsatta arbete genom att komma med förslag på övningar relaterat till det man gjort tillsammans. (Kom bara ihåg att räkna in den extra arbetstiden i budgeten.)

EXEMPEL uppgift som skickas till förskolan
fortsättning på ALLT ÄR BRUNT

ÖVNINGAR MED BARNEN 1

Lära känns sina naturmaterial: löv, gräs, stenar, pinnar, kottar och annat smått (vänta med stockar, träd och stenbumlingar)

Vad kan man hitta för olika sorters små-material ute så här års? Först ser kanske allt brunt och samma ut, men när man tittar efter finns det variation och struktur. Passa på att lägga märke till de små ljusgröna skotten under löven och andra tecken på att våren snart är på gång som syns först när man kikar närmare. Samla mycket av olika sorters material. Var sedan antingen i skogen eller på förskolans gård. (för de lite mindre barn kan det vara bättre att starta på gården, så det blir lättillgängligt och inte för många intryck) Allt behöver inte göras i ett svep, man kan först samla - och sedan skapa vid ett annat tillfälle.

Titta ordentligt på vad ni hittat. Kan man sortera materialen ännu mer? Stora pinnar och små pinnar, tjocka pinnar och smala pinnar, pinnar i olika färger. Mörkbruna löv och ljusbruna löv, eklöv, boklöv och lönnlöv... Hur kan man använda materialen? Vad tänker barnen?

Man kan till exempel:

- Skapa enkla former och mönster
- Göra Mandala
- göra en bild
- göra bokstäver och siffror
- sticka in pinnar i kottarna och fästa löv ... bygga 3D
- göra hål i löven och trä på en pinne

Fota gärna det ni skapar – låt barnen dokumentera själva om det är möjligt. Gör teckningar av vad ni gjorde – rita och berätta. Fantisera om vad man kan göra mer – om man är många som gör tillsammans – om man gör jättestort. Vad för material skulle vara spännande att använda mer? fantisera fritt!

för de riktigt små:

- lukta på kottar, löv och pinnar – luktar de olika?
- känn på strukturen
- sortera efter storlek
- lägg på rad
- lägg i enkla former
- räkna små tal

FÖRANKRING HOS FÖRÄLDRAR

För att möjliggöra en fortsättning för barnen, även utanför förskolan, kan man hålla en enkel workshop – *prova på* - för föräldrar och barn. Antingen utformas detta som ett eget kortare avslutande workshoptillfälle, eller så görs en extra långa dag – med workshop med barnen fram till 14-tiden och sedan ett kortare tillfälle för föräldrarna vid hämtningsdags (16-tiden). Pedagogerna brukar vara mycket positiva till att man försöker nå föräldrarna. Observera att det dock krävs en ordentlig insats från pedagogerna för att det skall bli lyckat. För det blir deras uppgift att organisera vissa delar, informera föräldrarna och se till att de deltar.

EXEMPEL

Drop-in för hela förskolan

Samma dag som sista workshop-tillfället kan förskolan ordna drop-in för alla föräldrar. Det blir Land Art (testa naturmaterial) på gården för föräldrar och barn. Barnen som deltagit i Land Art projektet kan efteråt visa sina föräldrar vad man gjorde ute i naturen tidigare under dagen. Lite sämre uppslutning, men man kan även nå barn som inte deltagit i projektet och deras föräldrar. Man behöver ha med mycket material eftersom det inte finns naturligt på plats

Utställning + workshop deltagande barn

Man ordnar en avslutning för barnen som varit involverade i projektet och deras föräldrar. Pedagogerna ansvarar för att sätta upp lite bilder från tidigare tillfällen och det blir enkel workshop ute i naturen och en möjlighet för föräldrarna att se vad barnen gjort under dagen. Om det är de äldsta barnen, de som skall början förskolan, som deltagit under vår kan det här blir extra speciellt.

Förskolans dag

Ett möte med Land Art och konstnären ute i naturen under förskolans dag för hela förskolan och alla föräldrar. Eftersom förskolans dag firas av alla - även barn som inte deltagit i Land Art projektet – kan man ge pedagogerna i uppgift att förbereda genom att skapa något med naturmaterial med alla barnen. Förskolans dag firas den tredje torsdagen i maj varje år. Kräver genomtänkt upplägg och bra organisation från förskolans sida. Upps slutning brukar bli stor eftersom föräldrarna vet att förskolans dag är viktig och återkommande. Nackdelen är att det är mycket annat på gång denna dag - så man kan inte hålla workshop för barnen tidigare under dagen.

en plötslig regnskur under en annars varm och solig dag ledde till att vi fick ta med oss material in på förskolan och jobba lite annorlunda än ursprungligen planerat.

FÅ UPPDRAG, TA BETALT

Hur får du som konstnär uppdragen? Vad behöver man för att marknadsföra sig, mot vem marknadsför man sig - och varifrån kommer finansieringen?

Hur upprättar du som konstnär en rimlig budget och får skäligt betalt för ditt arbete?

DEM MARKNADSFÖR MAN SIG GENTEMOT?

- **förskolorna direkt** – rektor, skapande pedagog/ateljérista eller kulturombud. Det är då bra att kunna svara på frågor om hur de kan finansiera Land Art projektet, ifall de inte vet.
- **personlig koppling** – t ex föräldrar till förskolebarn som kan föreslå förskolan att jobba med Land Art
- **kultursamordnare** i kommunerna (se finansiering)
- Se till att komma med i **utbudskataloger**. Katalogerna är inte direkt marknadsföringskanaler, utan snarare en kvalitetsstämpel, ett sätt att reducera kostnaderna för förskolorna och något att hänvisa till som utövare. (t ex kulturkatalogen och kulturterminen, se finansiering)

VAD BEHÖVER MAN ?

info serien workshops

- Kort text om serien workshops, om Land Art
- Konkret förslag på upplägg med kostnadsspecifikation
- Exemplifierande foto

Ha gärna detta snyggt formgivet i PDF (för utskrift)

Det är också bra att även ha samma information oformaterat och färdigt att klistra direkt in i mail.

info om utövaren (dig)

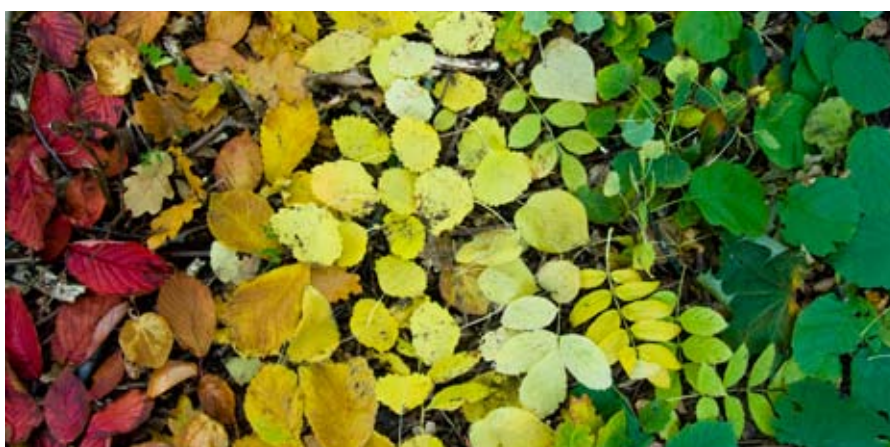
Kort text om utövaren behövs för den som inte känner en.
Kan infogas i förslaget, eller skickas separat:

- Vem man är
- relevanta erfarenheter
- kanske tankar om projektet, konstformen
- ca 3-5 meningar.

Tips: Osäker på vad du ska skriva? Ta en titt i utbudskataloger för att se hur andra formulerar sig om sina konst/kulturprojekt och om sig själva.

LAND ART
serie workshops i 3 delar
målgrupp: barn 4 – 6 år

Land Art innebär att skapa konst ute i naturen utifrån vad naturen har att ge. Man ser verkligen naturen och platsens möjligheter – och vad man kan göra med den. Fokus i den här serien workshops ligger på att tillvarata och skapa Land Art tillsammans och eftersom det är en konst som man lämnar kvar så handlar det också om att släppa taget, att inte ta hem, att inte visa upp ... istället låter man konsten vara kvar så att en främling kan finna den i skogen – likt en skatt.

1 kort intro + 3 workshoptillfällen
4 grupper/dag, ca 8 barn/grupp
Tid för workshop: 45 min/grupp

Kostnad: 16 500 kr (ex moms)
kostnadsspecifikation: 750 kr/tim för 1 st intromöte (1 tim) och 3 workshop-
tillfällen inkl för- och efterarbete (3 x 7 timmar). Totalt 22 timmars arbetstid.
möjligt tillval: vidareutbildning för pedagoger

*Observera att detta bara är ett exempel och att vi tillsammans
kan utforma något som passar er förskola specifikt!*

HUR KAN FÖRSKOLAN FINANSIERA ERT KONSTPEDAGOGISKA PROJEKT?

Även om det är förskolans ansvar att hitta finansieringen kan det vara bra att du som konstnär vet hur olika stöd fungerar. Vissa stöd förutsätter dessutom att man som konstnär är ”kvalitetsgranskad” och är med i en utbudskatalog.

KULTUR I FÖRSKOLAN I SVERIGE

Barn och unga är prioriterade i kulturpolitiken på statlig, regional och kommunal nivå. Det finns olika subventionssystem och stöd för kultur till barn och unga på alla dessa nivåer, och en del av dem är sammanlänkande. Systemet är inte enhetligt, utan mycket komplext, och man behöver därför kolla upp vilka möjligheter som finns på den plats där man vill göra sitt kulturprojekt.

Mycket av den kultur som riktar sig till barn och unga görs på skoltid eller i förskolan, eftersom man på så sätt når i princip alla barn. Eftersom skolan och förskolan drivs kommunalt ser arbetet med kultur olika ut från kommun till kommun. De allra flesta kommuner avsätter någon form av pengar till kultur för barn och unga, som även förskolor kan ta del av, men arbetssätt och hur mycket pengar man avsätter varierar. En enskild förskola har sällan pengar för att helt på egen hand finansiera kulturaktiviteter och kan därför oftast söka stöd från sin kommun. I vissa kommuner måste förskolorna finansiera en del av kostnaden, i andra inte. För att se vilka ekonomiska möjligheter som finns i en specifik kommun får man alltså främst vända sig till personer i den kommunen – såsom rektorer, kulturförvaltning eller utbildningsförvaltning.

Regionerna/landstingen arbetar också med kultur. I princip alla regioner/landsting har något subventionssystem för barn- och ungdomskultur, men med olika arbetssätt. Man har ofta konsulenter eller producenter som arbetar med de olika konstområdena, eller som samordnar kulturutbudet för barn och unga i hela regionen. Det är vanligt att man erbjuder ett subventionerat utbud, framför allt med scenkonst, som skolor och förskolor i regionens kommuner kan köpa från, men det kan också organiseras på andra sätt. Kontakta den region där du vill arbeta för att få reda på mer.

Det stora statliga bidraget till kultur för barn och unga som kan sökas för kulturprojekt heter Skapande skola, och kan sökas av skolans huvudman. Skapande skola hanteras av Kulturrådet och har under 2016 för första gången öppnats för förskolan. Dessa pengar finansierar initialt pilotprojekt för att undersöka hur strukturerna ser ut (för att kunna skapa ett bra system) och går därför inte att söka de första åren.

→ mer om skapande skola i förskolan
<http://www.kulturradet.se/nyheter/2015/Skapande-skola-i-forskolan/>

KULTUR I FÖRSKOLAN I VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Varje år avsätter kulturnämnden i Västra Götalandsregionen pengar till det regionala arrangörsstödet. Pengarna är till för Västra Götalands 49 kommuner och syftar till att stärka arbetet med kultur för barn och unga. Alla kommuner har en reserverad summa av stödet. Summan baseras på antalet barn mellan 3 och 19 år som bor i kommunen. Arrangörsstödet ska komplettera kommunens egna satsningar på kultur för barn och unga.

Dessa pengar kan inte sökas direkt av förskolorna, utan om en förskola vill göra en kulturaktivitet måste de kontakta kommunens barnkulturkultursamordnare. Kommunens reserverade pott av arrangörsstödet administreras av kommunens kultursamordnare, som förutom att se till att det används rättvist ofta har en central roll när det gäller att organisera kulturen för barn och unga i kommunen. Kultursamordnarens tjänst ser väldigt olika ut i olika kommuner: vissa arbetar heltid med kultur för barn och unga och har ett stort samordningsansvar för barn och ungdomskulturen i kommunen, medan andra är t ex bibliotekarier och har detta uppdrag som 10% av sin tjänst.

→ läs mer om arrangörsstödet:
<http://www.kulturivast.se/barn-och-unga/arrangorsstod>

Kulturkatalogen Väst är Västra Götalandsregionens gemensamma samlingsplats för kulturaktiviteter riktade till barn och unga. Här kan man söka efter artister och konstnärer som går att engagera till förskolor, skolor, bibliotek, fritidsgårdar och föreningar, och som är kvalitetsgranskade av Kultur i Västs konsulenter och omfattas av arrangörsstödet.

→ kika i kulturkatalogen:

<http://www.kulturivast.se/barn-och-unga/kulturkatalogen-vast>

För att komma med i katalogens utbud krävs att:

- man är professionell utövare
- utbudet är anpassat för barn och unga
- upplägg och innehåll av projektet är genomtänkt och har en kulturpedagogisk grund
- utbudet har konstnärliga kvalitéer

Om du är utövare kan du kontakta Kultur i Västs konsulenter för att få råd och stöd: <http://www.kulturivast.se/kulturkatalogen-vast/regionala-konsulenter>

Kultur i Väst uppmanar förskolor i regionen som vill arbeta med konst att titta i utbudskatalogen Kulturkatalogen Väst för att hitta en utövare eller ett projekt. Förskolan fortsätter sedan genom att ta kontakt med kultursamordnaren i sin kommun. Arrangörsstödet utgår endast för de kulturutövare som är med i katalogen. Som konstnär är det därför viktigt att se till att komma med i katalogen

→ läs mer om att komma med i kulturkatalogen: <http://www.kulturivast.se/kulturkatalogen-vast/for-konstnarer-och-utovare>

→ handledningar och inspiration från Kultur i Väst: <http://www.kulturivast.se/kulturkatalogen-vast/handledningar-och-inspiration>

REGIONALA KULTURKONSULENTER I LÄNEN

→ hitta kulturkonsulenter i andra regioner

<http://www.kulturradet.se/sv/Skapande-skola/For-skolan/Bra-kontakter-i-kulturlivet/Kulturkonsulenter/>

KULTUR I FÖRSKOLAN I KOMMUNER

Arbetet med kultur ser alltså mycket olika ut från kommun till kommun. Förutsättningar varierar av många olika skäl; politiska beslut, kommunens ekonomi, om det finns många eller få barn i kommunen osv.

exempel: GÖTEBORG

Göteborg är ju den största kommunen i Västra Götalandsregionen och arbetssättet är snarare ett undantag, men kan vara intressant att känna till eftersom det finns så många barn här.

Göteborg har en huvudkultursamordnare som sitter på Göteborgs stads kulturförvaltning, men även i varje stadsdel finns minst en kultursamordnare och på varje skola och förskola ska det finnas ett kulturombud. Göteborg har ett eget subventionssystem med en egen utbudskatalog som heter Kulturterminen. För att boka arrangemang eller söka kulturbidrag kontaktar man kultursamordnare i aktuell stadsdel.

—> Kultursamordnare i Göteborg kommun: <http://kulturterminen.se/kontakt/kultursamordnare-i-stadsdelarna>

Kulturterminen är Göteborgs egen utbudskatalog kulturaktiviteter riktade till barn och unga. För att komma med i katalogen krävs att man är professionell utövare och att det man erbjuder håller hög konstnärlig kvalitet, samt att man är boende i Göteborg eller kranskommuner. Kulturterminen drivs av enheten Barnkultur på kulturförvaltningen i Göteborgs Stad.

—> kom med i kulturterminen:
<http://kulturterminen.se/for-kulturutovare/hur-goer-man-foer-att-fa-vara-med>

—> kika i kulturterminen: <http://kulturterminen.se>

exempel: MÖLNDAL

Bidrag till kulturprojekt i förskola och skola kan sökas för verksamheter inom områdena litteratur, konst, musik, teater, dans, film, hembygd och kulturminnesvård. En förutsättning för stöd är att den egna förskolan/skolan också bidrar ekonomiskt till projektet med minst 25 % av den totala kostnaden.

—→ mer om vad som gäller i Mölndal:

<http://www.molndal.se/medborgare/upplevaochgora/kultur/kulturiforskolaochskola/sokbidrag.4.16eccd66132d06f521880007989.html>

Andra kommuner

För att ta reda på vad som gäller i andra kommuner kontakta kommunala kultursamordnare antingen via länken nedan eller sök på "kulturombud" (förskola eller skola) eller "kultursamordnare + kommun"

—→ hitta kommunala kultursamordnare:

<http://www.kulturivast.se/kulturkatalogen-vast/kommunala-samordnare>

(Länkar bli snabbt inaktuella, jag har dock ändå valt att ha med dem här)

TA BETALT

Hur mycket man tar betalt för sin serie workshops beror först och främst på hur mycket tid man behöver lägga ned, då materialkostnaderna är låga eller obefintliga. (Behöver du köpa in något material? Räkna då med det.)

TID

Räkna tid

Hur lång tid tar förberedelser? Hur mycket tid skall du lägga? Det kan vara bra att göra en överslagsräkning, både för sin egen skull och för att kunna hänvisa till i samtal med uppdragsgivare:

- Mail och telefonsamtal
- Förbereda föreläsning/bildvisning för barnen
- Introduktionstillfälle
- Intromöte med pedagog och besöka platsen
- förberedelser workshop (dagen innan och på plats)
- Workshoptid
- Efterarbete
- ”tillval”: ska man binda samman med pågående tema på förskolan, material för att fortsätta osv?
- ska fotodokumentation ingå som något extra man erbjuder förskolan?

Spara tid och optimera kostnader?

När det söks pengar till förskolans projekt kan det vara svårt för bidragsgivare att förstå hur mycket förberedelsetid man verkligen kan lägga ned om man är lite ambitiös. Försök därför tänka på att reducera förberedelsetiden så mycket det går utan att gör avkall på kvaliteten – om du t ex gör en boksida till projektet får du kanske förenkla något annat.

Försök också spara tid för din egen del - ett möte mitt på dagen kan t ex ofta resultera i att du inte kan jobba med annat den dagen. Halvdagar blir heldagar för dig som konstnär i verkligheten, även om du inte kan ta betalt för det. Så insistera därför att på att lägga flera saker på samma dag: Går det att lägga ihop olika förberedelser så de blir färre tillfällen?

- intromöte med barnen + intromöte med pedagog + besöka plats för workshop. Det behöver då inte ta mer än sammanlagt en halvdag.
- Utvärdering direkt efter workshop eller på lunchrast.
- Spara mail, gör dem till mallar. Om man förberett "mail-mall" utifrån info som man skickat tidigare – går det lätt och snabbt att bara anpassa lite.
- Ha koncept/delar som går att återanvända (såsom bildvisning för barnen)

Fler barn/pedagoger per tillfälle/dag

4 grupper barn/dag innebär samma förberedelsetid som 3 grupper barn/dag – man får mer betalt med marginellt mer arbetsinsats (tänk på allt man inte får betalt för!). Även förskolan får då mer för pengarna.

Oftast finansieras vidaerutbildning helt av förskolan själv. Genom att man kan ta en stor grupp pedagoger på en gång, så behöver det inte bli dyrt räknat per pedagog och det går att motivera kostnaden.

VAD SKA MAN TA BETALT?

KRO/KIF:s rekommendationer för konstnärer:

- Vid kortare uppdragsarbete är ett minimiarvode på 750 kr/timme på F-skatt. Man räknar denna timkostnad för all arbetstid, även förberedelser.
- Särskilda framträdanden såsom föredrag och gästföreläsningar har lägsta debitering halvdag. Halvdag debiteras
- 5 500 kr och heldag 8 000 kr. Arvoden inkluderar förberedelser.
- Konstnären bör också ersättas för faktiska kostnader för resor.

(aktuella uppgifter juni 2016).

Vid ett större projekt med flera förskolor involverade kanske man vill ge ett paketpris. Om man rabatterar bör detta stå på fakturan; ange den "verkliga kostnaden" och reducera med rabatten som du ger.

Det kan vara intressant att se vad andra tar betalt - så kolla kulturkatalogen och kulturterminen. Är det man själv räknat ut rimligt?

Är inte 750 kr/timme väldigt mycket?

För den som inte har eget företag – och dessutom är van att få löneförmåner och att arbetsgivaren pensionssparar – kan det låta som väldigt mycket pengar. Ibland kan man behöva förklara (kanske t o m för sig själv):

- Arvodet skall också betala för förberedande arbete för workshops som inte går att räkna in i uppdraget/fakturera för: tid man lägger på t ex kulturkatalogen och möten på Kultur i Väst, generell marknadsföring, mail och svar på förfrågningar som inte leder någonstans, egna tester av nya idéer, läsa in sig på litteratur osv.
- Efterarbete som inte inräknas: t ex att utvärdera själv, gå igenom foton efteråt, spara och sortera material och ta hand om utrustning, fakturera
- inköp av litteratur och utrustning till workshops generellt (korgar, presenning, arbetskläder, kamera etc)
- arvodet skall också vara med och delfinansiera kostnader man har i sitt företag som professionell konstnär: företagsförsäkring, ateljéhyra, bokföring, medlemskap i konstnärorganisationer osv. Om man inte kan täcka upp dessa kostnader med sina uppdrag kan man ju inte vara konstnär – vilket är en förutsättning för uppdragen man tar.
- Som företagare betalar man själv in sociala avgifter och skatt
- Konstnären måste själv pensionsspara

Om förskolan redan har en beviljad summa?

Vad kan man erbjuda? Räkna baklänges – vad kan en dags workshop kosta? Hur mycket tid tar allt administrativt runtomkring? Hur många workshops kan man erbjuda för summan?

UTVÄRDERA PROJEKTET

För att kunna förbättra sina workshops behöver man utvärdera både under pågående och efter slutfört projekt. Muntlig feedback från förskolan efter varje workshoptillfälle är lättast att få till – hur funkar det för alla inblandade, skall man modifiera något? Efter avslutat projekt kan man be pedagogerna att utvärdera mer övergripande. Skriftlig utvärdering är då att föredra, eller att man antecknar under samtal med pedagogerna.

FRÅGA FÖRSKOLAN

Hur fungerade formen

- Antal tillfällen?
- Tider (för workshop, tider under dagen, pauser, mellan tillfällena)?
- storlek barngrupper?
- kommunikation?
- förslag på förbättringar?

Hur fungerade innehållet

- Svårighetsgrad?
- inspirerande? Har barnen spontant gjort något relaterat?
- Har pedagogerna lärt sig något nytt?
- Vad kommer man att fortsätta med?
- Vad fungerade bäst?
- förslag på förbättringar?

UTVÄRDERA SJÄLV

Vad fungerade inte? Vad fungerade? Hade man räknat rätt tid för förberedelser och efterarbete (blev det skäligt betalt)? Man glömmer snabbt, så det är bäst att skriva ner. Det tar visserligen lite tid, men det har man sedan tillbaka inför nästa gång. Att filma lite enkelt med mobilen under workshoptillfällena är också bra för ens egen utvärdering. Eller låt någon utomstående gå med (utomstående pedagog/annan konstnär) som vill lära sig hur man gör – be i gengäld om feedback och hjälp med fotografering/filmning. (Glöm bara inte att informera förskolan om detta.)

